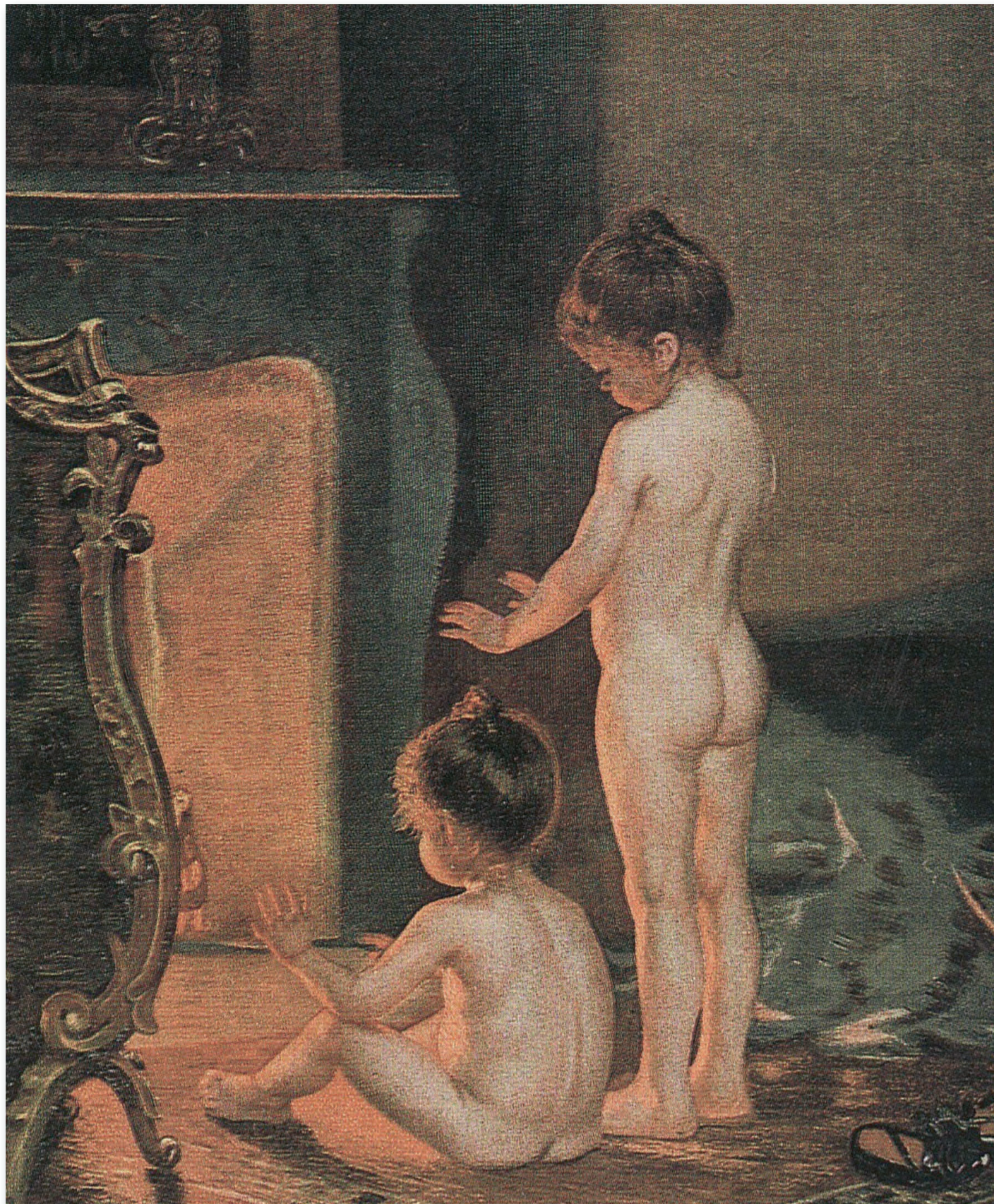

METAFORUM

NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

M E T A F O R U M

NORSK MAGASIN FOR FAMILIETERAPI

Medlemsblad for Norsk forening for familierapi NFFT

Utgis normalt i ca 1000 eks. fire ganger pr. år (januar, april, august, november) med deadline den 1. i måneden før planlagt utgivelse (for augustnr.: 1. juni).

NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI,

Markveien 23, 0554 Oslo, Tlf: 22 71 75 05 fax 22 71 84 65,

mail: nfft@nfft.no Bankkonto: 7874 05 96348 *

Daglig leder: Pål Abrahamsen, webside: www.nfft.no

METAFORUMS REDAKSJON:

Kari Yvonne Kjolås Sykehuset Buskerud HF, Psykiatrisk Klinikk,
Poliklinikken (PUT) Avd. for rus og psykiatri.

Haugesgt. 89 A, 3019 Drammen. Tlf: 32 86 17 00 fax 32 86 17 01

mail: kariyk@online.no / Kari.Yvonne.Kjolas@nfft.no

Pål Abrahamsen Seilduksinstituttet AS Markveien 23, 0554 Oslo

Tlf: 22 71 75 05 / 95 22 26 04 fax 22 71 84 65

mail: Pal.Abrahamsen@nfft.no

Hilde Ingebrigtsen Aker familiekontor, Smedgt. 49, 0651 Oslo

Tlf. 95067545 Mail: hildeing@yahoo.com

STYRET:

Leder: Marianne Bie

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, Seksjon for familievern,

Postboks 8113 Dep., 0032 Oslo,

Tlf.: 46 61 51 38 / 91 82 83 65. Mail: marianne.bie@nfft.no

Bente Barstad (styremedlem / nestleder)

Familieavdelingen Modum Bad, 3371 Vikersund

Tlf.: 32749755 / 91849236 fax 32749797

Mail: bente.barstad@nfft.no

Allan Ettrup Hansen (styremedlem / webansvarlig)

Tyrili Oslo, Normannsgate 47, 0655 Oslo

Tlf: 97 72 42 68. Mail: Allan.Ettrup.Hansen@nfft.no

Arne Kallekleiv (styremedlem / medlemsansvarlig)

Bufetat, Fosterhjemstjenesten fagteamområde Sandvika

Lokketangen 10B, 1337 Sandvika, Tlf. 950 72 404

Mail: arne.kallekleiv@bufetat.no / arne.kallekleiv@nfft.no

Jannicke Walther Tindberg: (styremedl.)

Østensjo familiekontor Pb. 45 Boler 0620 Oslo Tlf.: 91557508

Mail: jannicke.walther.tindberg@nfft.no

Siv Merethe Myhra (varamedl.)

Familienheten Borgestadklinikken BA, Postboks 1 3701 Skien.

Tlf.: 35509100/99276618

Mail: Siv.myhra@borgestadklinikken.no / siv.myhra@nfft.no

Sverre Chr. Thoresen (varamedl.)

Sykehuset Buskerud hf. BUPA. Ungdomsenheten,

Valbrott 23, 3024 Drammen. Tlf.: 32861961 / 95796629

Mail: sverre.chr.thoresen@nfft.no

Hilary Wongraven (varamedl.)

Sykehus Buskerud HF, Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling,

Familieavdelingen, Dronningsgate 28, 3004 Drammen.

Tlf: 22563591 / sms 47884522 Mail: hilary.wongraven@nfft.no

Forside: Paul Peel (1860-1892) *Après le Bain*

Medlemskap i NFFT

kr. 650,- pr år.

Inkludert i prisen er 4
nummer av tidsskriftet

FOKUS PÅ FAMILIEN

og 4 nr. av medlemsbladet

Metaforum

samt rabatter på
foreningens og andre
arrangementer.

Bankkontonummer øverst
på denne siden *

ANNONSER TIL METAFORUM

Vi tar gjerne mot
annonser om det
som skjer innen vårt
fagfelt, som kurs,
seminarer, ledige
stillinger, nye boker
viktige begivenheter
m. m.

Prisene er:

¼ side kr. 1000,-

½ side 2000,- og

1/1 side kr. 4000,-.

For fargeannonser
kommer et tillegg
på 500,- pr. annonse.
Annonser for kurs med
rabatt for NFFTs
medlemmer er gratis.
Annonser som settes i
bladet kommer gratis på
websidene, om ønskelig.
Annonser kun på web:
Kr 2000,-.

Send teksten på
e-post til redaksjonen.
Frister og adresser står
øverst på denne siden.

NYTT ÅR OG NYE MULIGHETER:

Man har alltid et valg! hevder konstruktivistene entusiastisk. Et mer forbeholdent og allment utsagn er: *Et hvert valg medfører at man velger noe bort.* Vi godtar lett slike ordspråk, uten å tenke større over det. Men er det sånn - eller skaper slike utsagn bare forenklete sannheter - eller kanskje frykt for valget i seg selv. For hva kan jeg da gå glipp av?

Valgets kval kan føre til at man ikke kommer noen steds hen. Så vi får vel avfinne oss med å måtte velge, eller faktisk glede oss over at vi er gitt den muligheten, enten valget vel fundert eller litt på lykke og fromme - og håpe det beste.

Det nye året er godt i gang når dere mottar dette bladet, men i skrivende stund er året helt nytt. Bare blanke ark. Hva skal vi fylle dem med?

Det er ikke det at vi ikke har nok "fyllstoff" i livene våre, snarere tvert imot. Spørsmålet er dessuten ikke hvor mye - eller hvor lite, men *hva* vi skal fylle tilværelsen med. Det handler om prioritering og valg her også. Hva skal vi velge inn og hva skal vi velge bort? Kan hende skal noen av oss til med gjøre mer av noe og ikke mindre. Det er ikke sikkert at mer fritid gjør livet rikere. Noen ganger kan det rette være å gjøre noe helt annet en stund. Og det er så mye vi har *lyst* til å gjøre - og så mye vi *må* gjøre - og så mye vi aldri får gjort. Hva er betydningsfullt for oss? Hva vil berike livet - og gjøre oss mer til stede i eget, og andre - for oss viktige personers liv? Det være seg familie, venner, pasienter, kolleger - eller prosjekter av ymse slag. Er det noe vi vil fordype oss i, gjøre mer av, gjøre ferdig, avslutte? Slike tanker kan man stille seg ved nyttårsskiftet. Hva det blir til får være opp til en hver.

Når det gjelder Metaforum blir dette med blanke ark mer konkret. Også her må det gjøres noen valg. I dette nummeret har vi i stor grad valgt inn historier om ulike prosjekter som har vært vellykkede. Vi tenkte det kunne passe å begynne året sånn. Til inspirasjon.

Vi nevner noen av hovedinnslagene: - En artikkel handler om rusforebygging: *Filosofi = å oppdage sin egen livsverden*, ved Gry Orfei Solbraa. - En annen artikkel handler om selvevaluering: *Grunnlag for refleksjon over egen praksis*, fra familieavdelingen ved Røvika ungdomssenter.

- Marianne Bie har intervjuet Barry Duncan og Scott Woolley, som begge synes å være fornøyde med sitt arbeid og sine modeller. Hun har også referater fra to workshoper: Ottar Ness og Rolf Sundet i København. Sistnevnte er sikkert også fornøyd nå når han har fått sin doktorgrad i vel havn like før jul. Redaksjonen var der og hilser vel blåst. - Førjulsseminaret i Gamle Logen, med Odd Arne Tjersland, la også vel til kai etter to dager med fullt hus. Denne begivenheten gjengis i et resymé fra Lena Kristin Hole. Ellers skulle det være litt av hvert for enhver smak, fra petiter og tankestreker til bokanmeldelser og kryssord. Det er bare å velge - eller ta for seg av alt. Du vet jo ellers ikke hva du går glipp av.

Så er vi i gang igjen med et nytt NFFTår. Neste stopp er Vetre med tema under det sør afrikanske begrepet *UBUNTU: I am because you are.*

Kong Harald, som nettopp har vært i Sør-Afrika, brukte dette som hovedtema i sin nyttårstale.

Vel mott !

*-Og godt nytt år, litt på etterskudd,
fra oss i redaksjonen.*

Hilde

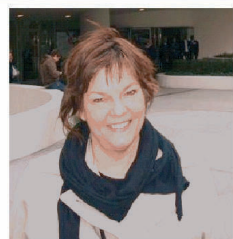

Pål

Kari Yvonne
Ansvarlig red.

LEDEREN HAR ORDET:

Marianne Bie

ALT HAR SIN TID

*Alt har sin faste tid,
alt som skjer under himmelen, har sin tid:
en tid til å fødes, en til å dø,
en tid til å plante, en til å rykke opp;
en tid til å drepe, en til å lege,
en tid til å rive, en til å bygge;
en tid til å gråte, en til å le,
en tid til å sørge, en til å danse;
en tid til å kaste steiner, en til å samle dem,
en tid til å ta i favn, en til å la det være;
en tid til å lete, en til å miste,
en tid til å gjemme, en til å kaste;
en tid til å rive sund, en til å bote,
en tid til å tie, en til å tale;
en tid til å elske, en til å hate,
en tid til krig og en til fred.*

Bibelen, Forkynneren, kap.3

Vi er i starten på året 2010, et nytt år og et nytt tiår med nye muligheter og ulevd tid. Det er også tid for tanker om tiden. Å leve er å være i tiden med alle dens skiftninger og nyanser. Året har sin syklus og sine årstider. Livene våre er også skiftende, og vi vet sjelden hva som venter av gleder og sorger. Det er en tid for alt under himmelen, skrev Forkynneren for mange tusen år siden. Ordene er like aktuelle i dag. Nettopp det å vite at det skifter, at ingen tilstand er permanent og fastlåst, gir håp om bevegelse og endring.

Olav H. Hauge skriver om dette i sitt dikt:

*Det er den draumen me ber på
at noko vedunderleg skal skje,
at det må skje-
at tidi skal opna seg
at hjarta skal opna seg
at dører skal opna seg
at kjeldor skal springa,
at draumen skal opna seg
at me ei morgonstund skal glida inn
på ein våg me ikkje visste um.*

At tiden skal åpne seg er en spennende tanke. Det handler vel også om at vi selv må åpne oss for de muligheter som kommer. En måte å gjøre dette på er å gi rom for ønsker, håp og drømmer.

Hva er din drøm, som ikke er oppfylt ennå? Hvilke kvaliteter ønsker du at din fremtid skal ha? Vi gjenkjenner spørsmålene fra parkurs og terapi. Det er virksomme spørsmål som er med på å skape fremtiden. Spørsmålene er også utfordrende. De stiller oss overfor veivalg og verdivalg og gjør det mulig å gå mer bevisst inn i fremtiden.

Når det gjelder NFFT er det også viktig å stille fremtidsspørsmål.

Høsten 2009 begynte styret en ideologidebatt, der utfordringer og ønsker for foreningen ble drøftet, men også hva som er verdifullt å ta vare på. Betydningen av NFFT som en uavhengig, frivillig interesseforening på tvers av profesjoner, arbeidssted og organisasjoner kom tydelig frem.

Familieterapiforeningen gir oss en unik mulighet til å ta vare på og videreutvikle ideene som familieterapeutisk arbeid bygger på.

Nettopp det å ta vare på det som er skapt er en viktig utfordring å ta med inn i fremtiden.

Det er godt å ha tradisjoner som skaper struktur slik som NFFTs årskonferanse, systemiske kafeer, internasjonale konferanser, internasjonalt samarbeid med EFTA og IFTA og barnehjemmet i Atsigrezk, førjulsseminar i Gamle Logen - og i år også medansvar for

Juniseminaret i Tromsø. Mye er "same procedure as last year". Men også innenfor disse rammene kan vi kan skape fremtid og nytt innhold.

NFFT har lang tradisjon i å være en utforskende faglig arena med mye frihet og lave terskler for å legge frem egne tanker og faglig arbeid. Slik skal det fortsatt være.

En utfordring i tiden er vårt multi-kulturelle norske samfunn.

Et inkluderende samfunn betyr at vi må få øye på hvor tersklene er for høye for deltakelse og for hvordan informasjon om gode tilbud kan nå frem til dem som trenger det. Et synlig tegn på inkludering vil også være en enda mer mangfoldig og fargerik familierapi-forening. Vi må hjelpe hverandre for å få til dette.

Når vi ser tilbake på året som gikk vil det være de store verdensbegivenhetene som skriver seg inn i historien, slike som finanskrisen, klimakrisen, pandemirussel, selvmordsbombing og krig. I enkeltmenners liv er det de nære opplevelsene som vil bli husket. Over 60.000 barn ble født i 2009.

Mange nordmenn fant en ny partner i året som gikk. Mange parforhold ble oppløst og flere barn opplevde konflikt og utrygghet i familien. Vi fikk flere barneflyktninger som sitter i asyl her i landet i påvente av et nytt sted å bo. Vi vet at alt dette bringer med seg gleder, sorger og utfordringer - og er også en fortsatt begrunnelse for å jobbe med familierapi og relasjonelt arbeid.

Et spesielt anliggende for NFFT er barns beste. Dette kan lett komme i skyggen av de voksnes interesser og behov. NFFT vil fortsatt være opptatt av å lytte særlig til barns anliggender og motivere oss selv og andre til arbeid for å bedre barns livsvilkår og barns nære relasjoner

Det er mange utfordringer å gripe tak i ved inngangen til et nytt tiår. Ved å gripe dagene og øyeblikkene kan vi sammen skape den fremtiden vi ønsker og få mulighet til å gli inn på en bølge vi ikke visste om.

Godt nytt år!

Marianne

**PS: GLAD-NYHET
FRA BARNEHJEMMET I ATSIGREZK**

NFFT har hatt et samarbeidsprosjekt med barneheimet i tre år med jevnlig besøk fra Norske familierapeuter for å formidle familierapeutisk tenkning. Ledelsen og de ansatte ved barneheimet ønsker fortsatt samarbeid og har selv søkt og fått innvilget midler fra et Norsk finansfond i Litauen. NFFT vil fortsatt bidra økonomisk i samarbeidet. I løpet av året får vi besøk fra Atsigrezk, og det er lagt planer for videre samarbeid. Kom og hør mer om dette i workshop på Vettre.

MR

Bildet er fra en av tegningene som ble laget av foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne, på samlivskurs for par i november 2009: "Hva med oss?".

Oppgaven var: Lag et "kunstverk" sammen, om en felles visjon eller drøm dere har.

**Metaforum og NFFTs 12. førjulsseminar i Gamle Logen, desember 2009,
med professor i klinisk psykologi**

Odd Arne Tjersland:

**”Allianser – brudd og forsoning.
Refleksjoner over erfaringer
fra arbeid med familiekonflikter”.**

Gjengitt av *Lena Kristin Hole*

”Since you walked out on me ...”

Jeg har vært på førjulsseminar i Gamle Logen og noen melodier som jeg går og nynner på fremdeles, sitter som spikret i hjernen. Tekstene passet fint; for temaet til Odd Arne Tjersland disse to dagene handlet om brudd og konsekvenser av brudd. Spesielt den andre dagen var viet situasjoner der det nærmer seg brudd i det voksne parforholdet, og der Odd Arne blant annet gikk gjennom noen temaer par ofte krangler om. Men la oss starte helt fra begynnelsen.

Sidsel Strømnes vokal og Gunnar Gimre på tangenter åpner seminaret

Seminaret innledes med musikalske toner fra Sidsel Strømnes vokal, og hun har med seg Runar Gimre på tangenter. Hun er ikke bare en fremragende jazzsangerinne, hun kan også fortelle at hun er sosionom og familieterapeut og jobber ved et familiekontor. Hun synger altså for sine egne der oppe på podiet. Hennes moody og vakre toner fulgte oss seminaret igjennom fra høyttaleren videre, fra hennes CD som for øvrig var å få kjøpt på stedet.

”When I see you many years from now ...”

Odd Arne fanger inn publikum

Kari Yvonne Kjølås ønsker både gamle og nye deltakere velkommen til årets (det 12.) førjulsseminar på vegne av NFFT og Metaforum. Hun presenterer årets foredragsholder som professor i psykologi, veileder, terapeut og fagbokforfatter. I disse dager lanserer han boken *Allianser – verdier, teori og metoder i sosialt arbeid med barn, unge og familier*, skrevet sammen med Gunnar Engen og Ulf Jansen som begge er barnevernspedagoger med virke innen sosialt arbeid med unge.

Odd Arne ser ut over salen og bemerker at han ser mange kolleger han kjenner fra ulike arenaer han har jobbet: Fra familievernet, fra Tyrili og fra barne- og ungdomspsykiatrien. Han sier også at til tross for den gode og hyggelige stemningen Logen innbyr til år etter år, vil han ta opp temaer som det ikke er fullt så hyggelig å snakke om, blant annet samtaler med barn og familier der seksuelle overgrep har foregått. Dette vet vi han har engasjert seg mye i. Vi gleder oss til å høre tankene til denne kloke mannen som er en av dem med lengst fartstid i familierapifeltet i Norge.

KONFLIKT OG FORSONING, NOEN OVERORDNEDE BETRAKTNINGER.

Det er tre hovedtemaer han vil ta opp over to dager: Om når barn ikke lenger kan bo hjemme (brudd i noen typer familier), om seksuelle overgrep (hvordan vi kan forholde oss til dette som fagfolk) og arbeid med parforhold med hovedfokus på brudd (hvordan arbeide med å forholde seg til konflikter når noen forlater den andre). Vi skal høre om hans erfaringer fra saker **og vi skal se videoopptak hvor han viser hvordan han har jobbet.**

Odd Arne starter med å fortelle oss om en familiekongress i Tyrkia der han deltok i en workshop om konflikt og forsoning mellom folkegrupper. Det var deltagere på workshopen fra begge sider av konflikter; der satt det blant annet hvite og svarte fra Sør-Afrika, palestiner og israelere, bosniere og serbere. Altså mennesker fra ulike leire i konflikt. Disse skulle snakke om konflikt og forsoning. – *Det var berørende å sitte i det rommet, forteller han. Dette handlet om folkeslag, men hadde klare paralleller til hva det handler om når vi jobber med familier.*

Det synes å være en antagonisme i konflikter som har mange like elementer, enten de utspiller seg i parverdenen eller mellom folkeslag. – *Hva er årsaken til at motsetninger og uforsonlighet opprettholdes så sterkt? Hva er det motsetningene*

Liv Bjerknes i en pause, med julekort fra barnehjemmet i Atsigrezk.

Redaksjon og styremedlemmer i arbeid. Kari Yvonne Kjølås, Jannicke Walther Tindberg og Bente Barstad.

Pauseprat Ulf Jansen, Gunnar Engen og Bitte Bye Palm

Bokstand, Gyldendal forl.

dreier seg om? Dreier det seg om kamp for interesser og tilgang på ressurser som mat og vannforsyning for ren overlevelse, eller handler det om krenkelser basert på bestemte hendelser? Vanligvis handler det om begge deler. Partene havner ofte, uansett årsaker, i rene skyttergravsposisjoner i forhold til hverandre.

- *Noe kunne deltagerne på workshopen imidlertid være enig om, sier Odd Arne, nemlig at forutsetningen for å komme videre med noe som helst er at krenkelsene og voldsutøvelsen må opphøre. Spørsmålet man stilte var: Hvordan får vi til å slutte å trække på hverandre?*

Om å fortelle historiene om ulikhet

- En neste forutsetning for at de uforsonlige konfliktene kan endres er at *det gis rom for at historier om krenkelse kan bli fortalt og at hendelsene og lidelsene blir synliggjort, at forskjellene slik de er blir løftet frem i begge leire.*

Men da trenger man noen som kan *lytte!* Det er lyttingen som er viktigst, sa alle sammen. Det viktigste for å få dempet konflikter var at noen ivaretok lytting. Det beste er om antagonistene selv kan sitte og ta imot fortellingen, der det er mulig. Men det er ikke alltid lett å få til. Dertil er det mulig å utforske realistiske, reelle løsninger selv om ”løsninger” kanskje er et for offensivt ord. Det er kanskje bedre å snakke om tre ulike nivåer av konfliktløsning:

- 1 Et nivå er å **leve med forskjeller**. Det innebærer å lage distanse. Vi tenker da: Sånn ser det ut for deg, sånn ser det ut for meg. Vi får ordne oss og gjøre det beste ut av det. En form for løsning i seg selv. Ambisjonene trenger kanskje ikke være høyere. Dette er en løsning som fungerer i mange situasjoner.
- 2 Forsoning – **en emosjonell anerkjennelse av den andre**. *Tilgivelse* er et krevende ord for mange. Det fortøner seg nesten som å undertrykke seg selv – det å skulle tilgi. Men forståelse, det å se at du hadde dine

bevegggrunner som du var påvirket av og dine intensjoner, er viktig.

- 3 **Gjenforening** - Hva er forutsetningen for at noen kan tenke at de kan forenes igjen? På workshopen han hadde deltatt på, visste de ikke om det var mulig, og sa: *Jeg kan være der, men folket mitt er ikke der. Og i mange tilfeller er det verken et ønskelig eller oppnåelig mål.*

OMSORGSSVIKT OG BETYDNINGEN AV GODE OPPLEVELSER.

Odd Arne forteller litt om sin egen historie fra han startet som ung psykolog ved Statens senter i begynnelsen av 70-åra, den gang svaret på Rorschachtesten var psykologens trumfkort i de lange møtene som ble kalt *staff*. Oppmerksomheten var rettet mot hvem personen var, mens lite tid ble brukt til å snakke om hvordan de skulle forholde seg til henne. Og han forteller om den inneliggende ungdommen Geir Kåre, som stjal en fiskerbåt i Nord-Norge og havnet på institusjon i Oslo, en totalt fremmed kultur å komme til. Han som hadde med seg fiskerkuler i glass som han hengte på veggen på rommet sitt. Odd Arnes egen faggruppe, psykologene, kom inn med sine svært så allmenne råd, av typen *”han trenger en farsfigur”*. Og unge miljøterapeuter reproduiserte sine egne erfaringer med farsfigurer.

Senere fulgte en periode da han og noen andre dro hjem til folk og observerte pasientene i deres naturlige miljø. En slags opptakt til dagens ambulante tjeneste, bare at den gangen het det *hjemme-hos-arbeid*. Vi observerte systematisk alt som skjedde mellom mor og barn, og utformet intervensjoner på dette grunnlaget.

Strålende metode, bortsett fra at vi ikke var så oppmerksomme på hva det gjorde med mor å få regelmessig besøk av to unge menn i heimen! Det var metodene vi var opptatt av. Vi hadde lite språk om relasjonen mellom oss og klientene.

Moderne varianter er PMT, MST og Marte Meo, som alle har med seg relasjonelle perspektiver. Vi vet mer om betydningen av utviklingsstøtte.

Samtidig må vi erkjenne at noen ganger virker ikke disse spesialiserte intervensjonene. *Hvordan hjelper vi barn og unge bedre når det er snakk om omsorgssvikt eller avvik som foreldre ikke klarer å håndtere? Da trengs det gode institusjoner preget av faglig systematikk og målrettethet.* Han husker noe Gert Henrik Vedeler sa på den tiden: - *Noe av det viktigste vi kan gjøre er å gi den unge en god opplevelse hver dag!*

Odd Arne forflyttet seg til Tyrili. Der han blant annet jobbet med å styrke familiearbeidet. Møtet med Tyrili gjorde sterkt inntrykk. Han forteller noen historier.

Det var sent en fredagskveld han første gang kom dit. Han husker godt at han ble møtt i døra av en kar på 17 og ble ønsket "*Velkommen hit! Vil du ha kaffe?*". Han møtte meg med blikket, sier Odd Arne. Gutten hadde vært ute og trent, de skulle snart på en tur over Grønland med hunder. Odd Arne forteller at Tyrili på sitt beste klarte å skape et miljø der både ansatte og klienter ble positive normbærere i miljøet. Man lot også de ansatte få utfolde seg med sine interesser og sterke lidenskaper. De ble inspirerende modeller som de tidligere rusmisbrukende ungdommene kunne identifisere seg med og strekke seg etter.

Tanken om vond vilje er fastlåsende – vi må tro på dem vi skal hjelpe!

Odd Arne vektlegger sin tro på *det gode* i mennesket når han jobber som terapeut, og at man samtidig minner seg selv om at hver og en man møter, er enestående. Faren for uheldige generaliseringer er alltid snublende nær. Samtidig fremhever han betydningen av at vi som terapeuter tror på at våre klienter kan klare å endre noe i livet sitt. Ofte må vi *bære* denne troen for dem som strever, *tro mer enn dem selv når de har gitt opp*. Du må tro at det lar seg gjøre å skape en endring. Mennesket er

DET SUMMES:

Marianne Sand, Arne B. Grov, Hjørdis Øvergård, Liv B. Sorknes

H. C. Michaelsen, Ivar Markussen, Arne Kallekleiv

Sverre C. Thoresen, Allan Ettrup Hansen, Håvard Lilledalen Hauge

Wenke Gulbandsen, Per Eriksen, Nina Hovensjø, Ellen Vokes

Gerd Henrik Vedeler, Ann Louise Egeland, Hilde Ingebrigtsen

grunnleggende godt. Det blir ofte fullstendig låsende dersom du begynner å tenke at det dreier seg om ond vilje. Da blir du oppdrager, ikke terapeut.

Uansett "onde" handlinger, er vi sosiale individer. I tillegg trenger vi tilhørighet og relasjoner. Familien er grunnleggende for vår identitet.

I relate, therefore I am (K. Gergen). Så fort som råd må vi sørge for at vi er i allianse med den vi skal hjelpe, klienten må bak rattet så snart som mulig. Vi bygger på ressursene, jobber med støtte fra familie og nettverk, tilrettelegger for trygge materielle og sosiale forhold - og at prosessen holdes oppe av visjoner og mål.

TI RELASJONELLE FERDIGHETER HOS HJELPEREN.

I en nydelig bolk før lunsj denne dagen får vi høre et knippe historier fra den nye boken, om relasjonelle ferdigheter hos hjelpere. Lest av Kari Yvonne Kjølås og Jannicke Walter Tindberg. Undertegnede gjenforteller utdrag av historiene her - slik jeg *husker* dem lest opp. De fleste er å finne i boken.

Den første historien handler om inntoning, kunsten å skape kontakt med noen som ikke vil ha kontakt. Kari Yvonne leser om sosialarbeideren som en dag hører en språkløs ungdom som nynner på en kjent tone, og begynner selv å nynne. Snart nynner de sammen. Å få kontakt handler i dette tilfelle mye om (ikke alltid så bokstavelig som her) å kunne imitere den andres melodi og skape noe sammen.

En annen historie handler om hundekjøring over fjellet med åtte hunder, og en skakkjørt ungdom som inviteres til å delta. Han som ingen har hatt noen tro på. Gutten undres over det som møter ham, og lærer av lederen. Mange år senere når han er kommet i full jobb, møtes de, og han husker alt om de strabasiøse dagene på fjellet. Han omtaler lederen som var litt av en gærning, men også at han var en all

right kar. Og det han husker aller best er: *Han hørte på meg når vi satt alene i teltet om kvelden.*

Fasthet i struktur, sans for fleksibilitet; du må ha begge deler. Noe av det viktigste vi øver inn som terapeuter er at vi lærer oss grunntrinnene. Deretter kan vi delta i dansen på stadig mer fleksible måter. Relasjonelle ferdigheter hos hjelperen handler om sensitivitet for sosiale samspill, og om det å tåle å bli provosert og utfordret.

En fortelling er om Lina - 16 år, som oser av avstand og er full av skjellsord. Og om "jazzmusikeren" som jobber på den institusjonen hun er, som står i døråpningen en dag og betrakter henne på avstand før han setter seg med en avis litt lengre unna. De to har hatt gode samtaler før. I dag er alt på tverke. Det er tydelig på hennes utsagn: *Hvorfor sitter du der og glør? Ha deg vekk!!*

Han sier: - *Jeg satte meg i nærheten i tilfelle du skulle ønske å snakke med noen!* Og etter en lang pause: *Hva er det som er hendt?* Hun forklarer kort. Han utfordrer ikke, sier i stedet bare: Så du kjente det slik at ...? Hun begynner å fortelle. "Jazzmusikeren" griper tak i noen av tonene Lina sender ut, og spiller videre på disse. Det blir til en prosess der de to veksler om turen til å si noe, og der opplevelser nyanseres.

Det blir også fortalt andre historier om å spille på lag, om humor og lekenhet, og om engasjement... men vi kan ikke få med alt. Plutselig blir det lunsj, og moody jazztoner siver ut av høyttalerne igjen:

"I don't need a man ..."

FOBIK-prosjektet mangelfulle sider ved gjeldende praksis

- *Det er viktig å våge å stå i det uavklarte. Det bidrar til at du ikke låser deg selv som hjelper.*

Vi er nå over på temaet som handler om familier der det er mistanker om seksuelle overgrep mot barn, prosjektet Odd Arne holdt på med for ti år siden. Her er det mange erfaringer å formidle. Han forteller om hvordan barnevernet tidvis kunne legge vekt på raske og overgripende intervensjoner, og hvordan det betydde en tilbaketrekning eller transport av problemet. Barnet fikk sjelden noe terapeutisk tilbud. Mor fikk kritikk både om hun tok affære eller om hun ikke tok affære. Det var fare for at ingen i familien fikk noe form for krisehjelp. Ingen snakket med mistenkte – med unntak av advokat eller politi. Det er rettsforberedende perspektiver som har preget mye av saksbehandlingen. Det ender attpå til med henleggelse i 95 - 98 % av sakene, og deretter fortsetter fortielsen. I prosjektet utformet man tilnærminger inspirert av erfaringer fra tidligere møter med familier der man fryktet overgrep mot barn. Familiemedlemmene ble invitert til å dele sine bekymringer og opplevelser innenfor en trygg ramme, uten innsyn fra andre. Barn deltok ikke i samtaler med mistenkt overgriper, men veldig ofte sammen med bekymret familiemedlem. En medhjelper fulgte alltid samtalen bak speil. Aktørene var ofte mor, barn og mistenkt overgriper (far, halvbror, bestefar). Overordnede mål kunne blant annet være at mor (omsorgspersonen) fikk et bedre grunnlag til å beslutte hvordan hun ville forholde seg i fortsettelsen, at barnet fikk uttrykke det det kunne klare å si i den foreliggende situasjonen og at den mistenkte fikk rom til å snakke om hvordan det var å være mistenkt.

I tillegg var det viktig å komme frem til måter familien kunne innrette seg på som kunne forebygge mistanker om nye overgrep.

Resultatet og prosessen var en helt annen enn den fortielsen rettsapparatet inviterer til. Familiesamtalene kunne føres på en trygg måte for familien, og bidra til å motvirke en fortsatt taushet om overgrep. Familiene og barna bør få oppleve å bli beskyttet, slippe å bli overlatt til andres

Støttespillere:

I tillegg til Metaforumredaksjonen er hele NFFT-styret på ulikt vis engasjert i arrangementet, her representert ved styrets leder Marianne Bie:

Rikke Helmer har vært en viktig medspiller siden starten:

Årets skribent i Logen
Lena Kristin Hole:

Og *Losjeline* er som alltid med.

kontroll, sier Odd Arne. Det bør være en mulighet for åpenhet innad i familien om det som har skjedd, men at de slipper å fortelle alle i rettsapparatet og alle rundt om i behandlingsapparatet om overgrepene.

Odd Arne viser oss filmen om ”den grønne seigmannen”. På videoen møter vi en familie sammen med Odd Arne, der de prøver å snakke med en åtteåring om overgrep. Mens triste historier kommer frem og det settes ord på de skumle tingene, hører vi en rolig Odd Arne pense inn på overgrepsepisodene med barna på en normaliserende og vennlig måte. Litt nysgjerrig, litt undrende, lur på om det kan være sånn eller sånn, og ofte er det sånn og slik for andre barn han har snakket med ... (Mens han prater vennlig med gutten, benytter han samtidig anledningen til å gjøre litt husarbeid med kost og brett som han romsterer rundt sandkassa til gutten med ...).

Det jeg legger merke til og blir litt rørt over, er hvordan han roser denne gutten for hans mestring og mot - og tydelig er på lag med ham. Når han berømmer for mestring på denne måten blir ikke gutten bare et offer: *Så du løp ned da?*

Det var BRA at du gjorde det!

Underveis som den vonde historien fortelles av han og mor og far sammen, bekrefter Odd Arne, bit for bit, både det gutten og foreldrene har foretatt seg. Han er tydelig på lag med barnet som utsettes for overgripende handlinger:

Det er ikke lov å gjøre sånn mot barn som du forteller om!

Det var modig å si fra!

Rettesnorer som hjelper.

Odd Arne mener at barn ikke skal trenge å si så mye. Men en hjelper bør passe på å være nær, tilstede, fleksibel, tilgjengelig, og ikke slippe saken. Det ulykksalige resultatet for mange familier er at de blir overlatt til uklarheten. – *Gi disse familiene*

et samtaletilbud videre - uansett,
understreker Odd Arne.

Ellers legger han vekt på å invitere den mistenkte tidlig inn, alene eller sammen med moren. Men så lenge saken er uavklart, skal ikke barn og overgriper være i samtalen sammen. - Rett søkelyset mot konkrete beskyttelsestiltak for barnet, mor og den mistenkte i nåtid. - Ta de som er invitert til samtale med på videre veivalg. - Legg under samtalen vekt på å dele det som har skjedd, bygge opp fornyet tillit over tid. - Ikke vær redd for å dele det du allerede vet under samtalen. - La barnet gjerne få ”flyte” litt rundt i samtalerommet. Om barnet gir uttrykk for mistrivsel i timene, la det slippe å delta.

Et godt resultat på sikt for en familie er å klare å leve med historien uten glidelås over munnen. At man skal få slippe å høre at man ikke må snakke om overgrepene av hensyn til politietterforskning og bevisforspillelse. Odd Arnes historie om seigmannen har en optimistisk vending. Den åpenheten som familiesamtalene skapte, ga støtet til en svært positiv kontaktutvikling mellom faren og sønnen. Faren forsto nå mer av sønnens oppførsel og uro, noe som skapte mye krangel tidligere. De to begynte nå å få god kommunikasjon og satte pris på å være sammen, være far og sønn.

Å undersøke er hjelperens første plikt når noen bringer temaet ”overgrep” på banen, ikke bare løpe til barnevernet. Snakk med den bekymrede aller først – gjerne med barnet til stede. Odd Arne advarer mot på la engstelse for bevisforspillelse hindre hjelpere i å tilby de involverte samtaler.

Ellers merket vi oss følgende råd: Barn kan være svært lydhøre for refleksjoner fra en reflekterende medhjelper. Gjennom innspill fra denne kan både farlig tema og ros og bekreftelser løftes frem, uten at barn avkreves svar. Hold fokus på *opplevd virkelighet*, ikke på sannheten. Og gi også barn støtte på at det er lov til å la være å svare.

PARFORHOLDET OG BRUDDET

Andre dag på førjulsseminar innledes med flott musikalsk innslag av Carl Gjerdrum på bass og Roar Nilsen på gitar, med de samme klimprende tonene vi hørte fra dem kvelden før. Summingen i salen har lagt seg. Ny dag med engasjert foredragsholder, den sympatiske stemmen som nesten hypnotisk veksler mellom nesten å hviske og uttrykke bekymret undring.

Over til det *par* strever med. Det første temaet han vil snakke om i dag er om det å være gift med opprinnelsesfamilien, og om hvordan dette ser ut både i norske og indiske ekteskap. I vår kultur er det ikke vår business å blande oss i sakene angående våre barns partnere, det er kjærligheten som skal bestemme.

Han beskriver en kontrast, et nylig møte med en ung mann som blir tatt med hjem av sin far til hjemlandet og presentert for en annen voksen som tydelig vurderer ham, om hvorvidt han er "godkjent" som ektefelle for hans datter. Den unge mannen kunne ikke si nei til ekteskap, særlig ikke fordi han likte henne, men han sa til henne at hun skulle gi ham et hint om det var slik at *hun* ikke ville. Da ville han si nei.

En fin historie om tvang og frivillighet i valg av partner, som også reiser spørsmål ved de verdiene vi verdsetter i vår egen kultur.

Bekreftelse er den viktigste bevegelsen i terapi.

Før var det bare kongelige og superstjerner i Hollywood som skilte seg, og kanskje hun med en mann som drakk.

I dag velger vi: Jeg har valgt deg! Likevel, når tiden går og kravene strømmer på i all vår travelhet med barn og alt det andre som forventes av oss, da kan det være lettere å finne bekreftelsen på jobben enn hos partneren i hjemmet.

Temaer Odd Arne berører er blant annet tidsklemma, foreldres ulike bekymringer for barn, perfekte foreldre, forholdet til svigerfamilien, svik og utroskap, brudd på fortrolighet som skaper avstand.

Aktuell faglitteratur

Kommer
mars
2010

Odd Arne Tjersland, Gunnar Engen, Ulf Jansen

Allianser

Verdier, teorier og metoder i sosialt arbeid

Allianser gir mange ideer til å nærme seg barn og unge og til å drive systematisk og målrettet sosialfaglig arbeid, både i individuelle møter, i gruppevirksomhet og i samtaler med familier. Forfatterne har utviklet en praksisnær metodebeskrivelse i arbeid med mennesker som på ulike måter strever med livet sitt.

Allianser er en lærebok for alle utdanninger som retter seg inn mot behandling og sosialpedagogisk arbeid med unge og eldre klienter.

ISBN 978-82-05-40025-2 • Ca. kr 375,-

Han beskriver også noen av utfordringene ved å starte et kjærlighetsforhold på nytt med dine og mine barn. Du har for eksempel dilemmaer om grensesetting der den nye kommer inn og sier: *Du kan ikke gjøre det sånn ... !* Hva gjør man da? - *La den biologiske sette grensene*, sier Odd Arne. Den nye kjæresten kan med fordel være moralsk støtte i bakgrunnen, og en som kan trøste den unge når den biologiske forelderen har vært streng.

Biologiske foreldre kan også ha dårlig samvittighet over den nye kjæresten og lager – i barns nærvær – en unaturlig stor avstand til kjæresten i dagliglivet. Det kan være lureri å gjøre omvendt; feire det nye forholdet. Eksponere kjærligheten for barnet.

Ringer i vannet - Vi trenger ikke løpe hit og dit og løse alle problemer og bygge broer overalt. Mange terapeuter opptrer som rene sjonglører som innbitt prøver å skape balanse. Odd Arne mener vi ikke skal være så redd for å benevne forskjellene. Man kan gå gjennom de vanskelige følelsene, oppfordre paret til å fortelle mer, ikke drive så mye med brobygging for dem. Bedre å se på forskjellene med åpne øyne, kanskje henvendt til den reflekterende medarbeideren som kan løfte frem det paret formidler. Det kan bidra til at hver av dem føler seg bedre forstått og at de opplever å bli lyttet til. Lyttingen opphever de steile posisjonene. Som to ringer i vannet vil historiene bre seg utover og utover etter hvert som de blir fortalt og lyttet til, til ringene møtes. Slik kan det skapes en forståelse for sider ved den andres versjon. Vi bryter ping pong - tendensen og inviterer de to inn i et omtenkningens rom.

BRUDD OG SPØRSMÅLET OM OBLIGATORISK MEKLINGSORDNING

“There is no heartache left...”

Sidsel Strømnes har sunget ferdig og vi har satt oss igjen etter nok en deilig lunsj med varm mat.

Vi skal snakke om hva som er en god meklingsordning. Den nye meklingsordningen kom inn i loven i 1993, da var Norge det første land i verden med en obligatorisk ordning for foreldre med barn under 16 år. Før dette trengte man bare svare på to spørsmål for å få en attest for å kunne søke fylkesmannen om separasjon: Er dere enige om beslutningen?

Har dere snakket om barna?

Hva med de vanskelige konfliktene etter samlivsbrudd? Er det riktig å gjøre meklingsordning obligatorisk for alle?

Odd Arne bruker siste del av seminaret til å snakke om meklingsprosjektet FORM som ble startet med støtte fra Bufetat og Bufdir, Universitetet, og fem familiekontorer som deltok i arbeidet. Målet var å evaluere meklingsordningen slik den praktiseres i dag, og består både av evalueringer fra mekler og måling av foreldrenes forventninger til sluttresultat, selve resultatet og oppfølging av om avtalen fungerer 18 måneder etter.

I meklingssakene som var representert var det særlig interessant å finne ut av de sakene der det var store uenigheter om barn, økonomi og bolig.

Is i magen og relasjon til begge.

Odd Arne viser en video av hvordan en meklingsordning kan foregå, og vi legger merke til de gode skuespillerne på videoen og rives med på samme måte som Odd Arne gjør det på videoen. Han kartlegger ønsker hos begge, konkretiserer tanker og løfter frem hva de ser for seg konkret. Temaene kan være mange. Han begynner med å la foreldrene selv velge fra menyen hva de vil starte med: Økonomi? Bolig? Ordningen? Hva si til barna? ...

Jeg legger merke til at Odd Arne sørger for at begge føler seg hørt og forstått, at han løfter frem det han hører dem si. Han tydeliggjør bare det han hører, foreslår ikke løsninger. Driver ikke med brobygging for dem ...

Videre advarer han mot å bringe frem det usagte, som for eksempel utroskap, i en

mekling. Han vil heller være overforsiktig med dette, så lenge de selv ikke tematiserer. - *Jeg skal gi dem håp om at det skal komme noe godt ut av samtale, og da må jeg holde på begge to*, sier han.

Og Fritz Perls siteres:

- *Stay in what is, and what is changes!*

Tentative slutninger av meklingsprosjektet: Den nye ordningen med innkalling til kun én obligatorisk time tjener ikke de foreldrene som strever med moderate til store konflikter. Ordningen kan kalles et tilbakesteg.

Det er grunn til å reise debatt om obligatorisk mekling. Odd Arne selv mener man bør kunne holde på partene over lengre tid og stille tydeligere krav om hva som skal være med i skriftlige avtaler.

Alternativet kan være et frivillig tilbud til dem som ikke går til retten, med krav til innhold i avtaler, hjelpemidler på internett, og at attest utstedes ved mottatt avtale.

HISTORIE OM Å SKAPE HÅP, NÅR DET SER HELT SVART UT ...

Lynn Hoffman siteres: *La oss legge makt og kontroll bak oss*. Vi kan ikke predikere utfall, men vi kan skape håp. Jannicke W. Tindberg leser en historie til oss fra boka til Odd Arne, Ulf og Gunnar om en jente på 19 år som hadde vært ruset og svært belastet hele sitt liv og som bare ble kalt "overdosa". Dette er en historie om hvilken betydning relasjoner har - til syvende og sist, om å bli støttet, forsvart og trodd på. Det mest avgjørende i denne historien var noe så såre enkelt som at det ble gjort en innsats for å oppfylle jentas *egen* drøm om relasjoner, noen hørte hennes ønske, og hjalp henne med å virkeliggjøre drømmen om en familie sammen med kjæresten, noe som fikk henne til å gå gjennom en forvandling.

AVSLUTNING:

Vi skulle gjerne hørt mer av Odd Arne, men han takker for seg nå. Og vi takker ham for et stimulerende seminar, fra en mann med lang erfaring og gode verdier

for barn og familier, som han har vist oss en fascinerende evne til å omsette i terapirommet.

Kari Yvonne Kjølås, hovedregissør for begivenheten, takker foreleser, publikum og alle dem som har bidratt til å gjøre årets førjulsseminar mulig.

Helt til slutt introduseres Allan Ettrup Hansen og Frøydis Lilledalen som skal avslutte det hele med *tango improvisasjon*. Publikum strekker seg for å se bedre, og paret blir møtt med smil og kjempeapplaus for sine morsomme og fascinerende innfall oppe på scenegulvet. - Folk har kost seg!

*Lena Kristin Hole,
BUFetat Region Øst,
Munchsgate familiekontor.*

En av våre "faste" musikanter: Carl Gjerdrum (Ferdinand), bass - og Roar Nilsen, gitar, åpnet seminarets dag 2 og middagen samme kveld.

Odd Arne i en vel fortjent pause.

Takk for innsatsen!

Fra Constructing world konferansen, i København - august 2009

Som lovet i siste Metaforum bringer vi to korte referater, fra Marianne Bie, fra workshoper holdt under konferansen.

Workshop med Rolf Sundet:

**KONSTRUKSJONER ER REELLE:
SAMARBEID OG BRUK AV FORMALISERT
FEEDBACK SOM HOVEDINGREDIENS I
EN RADIKAL EKLEKTISK TERAPI
POSISJON.**

Da NFFT ble invitert til å være ” Collaborating partner” på Constructing world konferansen i København august 2009, med mulighet for å presentere en workshop, inviterte vi Rolf Sundet, til å holde denne workshopen.

Det er en varm sensommerdag i DGI-byen hvor konferansen holdes. En gruppe tilhørere fra Norden og USA er kommet for å høre på.

Rolf startet med å fremheve at alt han sier i denne workshopen, er sagt som kliniker. Han legger frem sitt forskningsarbeid fra Familieenheten ved BUPA i Drammen. Det er et spennende og omfattende arbeid, som det ikke blir mulig å gi utfyllende referat fra her. Interesserte lesere anbefales derfor å høre mer om Rolfs forskning og tanker i workshop på Årskonferansen på Vetre i februar i år.

Rolf sier at klinisk tenkning og praksis er fundert på en forståelse av forholdet mellom konstruksjon og virkelighet. Denne presentasjonen er derfor en *konstruksjonistisk realisme*.

Rolf har gjennomført en kvalitativ forskningsstudie med ti familier og fire terapeuter. Hans interesse har vært å utforske hva som er hjelpsomt terapi og hvordan formalisert feedback gir innhold til ideene som presenteres. Han sier at tre overgripende konsepter; *samtaler, deltakelse og relasjon*, formulert fra familie og terapeutperspektiv foreslås som verktøy for å tenke om samarbeidende praksis. Dette må være basert på anelser, ideer og brukernes endringsteorier. Denne praksisen beskriver han som å ta

Psykolog Rolf Sundet
fra workshop i København

I tillegg kan det nevnes at Rolf, siden det beskrevne her, har disputert for sin PhD på Universitetet i Oslo, desember 2009.

Tema: *Tilbakemelding fra klienter og pårørende til terapeuter - og den praksisen disse tilbakemeldingene er innlemmet i.* Studien er gjort innefor psykisk helsevern for barn og unge, og er en kvalitativ studie basert på grounded theory. Det er i studien gjort bruk av The Session Rating Scale og Outcome Rating Scale og det redegjøres for hvordan dette er innlemmet i praksis og dette evalueres. Det legges vekt på hvordan brukervedvirkning innlemmes på et klinisk nivå. Det argumenteres for at ikke-bedring og mangel på endring aktualiserer endring i terapeuters metodevalg og arbeidsmåte – veiledet av tilbakemeldinger fra familiene.

Opponentene var professorene Jaakko Seikkula (Univ. Jyväskylä) og Per-Einar Binder (Univ. Bergen). 3. medlem var førsteamanuensis Nora Sveaas. Disputasen ble ledet av prodekan Marianne Lien.

Metaforumredaksjonen var der og gratulerer med vel overstått.

Red.

en radikal eklektisk posisjon. Observasjon av prosess og resultat gjennom formalisert feedback er en sentral ingrediens. Disse ideene og praksisene former et konseptjonelt og heuristisk fundament for samarbeid mellom brukere og terapeuter.

Rolf sier at klinisk tenkning og praksis er fundert på en forståelse av relasjonen mellom konstruksjon og virkelighet, som han kaller konstruksjonistisk realisme. Batesons konsept om epistemologi og Maturana og Varelas multivers har hjulpet han til å komme frem til dette.

Han presenterer historier og sitater fra klinisk arbeid, som understreker funnene som fine illustrasjoner til det teoretiske perspektivet.

Han oppsummerer med at samtale og dialog er nedfelte relasjonelle aktiviteter. Dette peker både mot noe utenfor språket og noe i språket. Det frembringer og konstruerer språket på en spesiell måte. Det gjør virkeligheten mulig å dele, både verbalt og erfaringsmessig. Det innebærer en rapport eller beskjed om den personens opplevelsesmessige tilstand og forbinder mennesker gjennom disse tilstandene som følt realitet.

Uten distinksjonen mellom språk og ikke-språk, vil språk lett bli en redusert kraft som alt blir redusert til. Å eksistere i språk blir å eksistere på grunn av språk. Sentralt her er at forskjellen er ikke-opposisjonell og supplerende.

Workshop med Ottar Ness:

TERAPEUTISK SAMTALE BORTENFOR POLARINSERINGER: ET SAMARBEIDENDE LÆRINGSPROSJEKT BASERT PÅ DELT LÆRINGSERFARING

Ottar Ness arbeider som familieterapeut ved Sør Trøndelag familievernkontor. I tillegg tar han sin PHD ved Taos institute i Tilburg. Prosjektet hans er å utforske terapeuters læringserfaringer ved hjelp av Johnella Birds samtalepraksis i parterapi.

Ottar presenterte sitt arbeid i en workshop på Constructing World konferansen i København i august. Han forteller at hans interesse er å forstå norske terapeuters læringserfaringer, når de utvikler og erfarer ny samtalepraksis. Det er den New Zealandske terapeuten, Johnella Birds tilnærming som utprøves. Johnella Bird er terapeut og grunnlegger av The Family Therapy Centre in Auckland, New Zealand.

Ottar startet sitt prosjekt i 2007 og forventer avslutning sommeren 2010. Han får veiledning av Professor Tom Strong ved Universitetet i Calgary, som er tilknyttet Tao Institute.

Ottar forteller at man ser et fokus både på terapeuten bruk av språk og hvordan terapeuten arbeider med klientenes bruk av språket seg imellom, i Johnella Birds samtalepraksis.

En samarbeidende leting etter et bedre språk, oversettes ofte til forhandling om hvilke språk mennesker vil leve med. Det gjelder samarbeid mellom terapeuter og klienter og terapeuter

Familieterapeut Ottar Ness
fra workshop i København

*Family Counselling
on Relational Consciousness ...*

som hjelper klienter til å forhandle med hverandre. I parforhold kan partene være uenig i tolkning av meningsinnhold. Parforholdet deres kan bli anstrengt ved slik uenighet. Når dette blir uttrykt i enten /eller termer mistes et hensiktsmessig forhandlingsklima. For å arbeide med disse konstruksjonstermene har Johnella Bird utviklet en lingvistisk tilnærming, hvor klientene er invitert til å reflektere over fordelene og ulempene med hvordan spesielle livshendelser konstrueres. Hun kaller denne tilnærmingen *relasjonell språkskaping*. I sitt arbeid inviterer hun par til å bli med henne i å undersøke hvilke effekt språk har hatt på dem for å forhandle nye språklige muligheter for parforholdet deres. I slike forhandlinger leter både terapeut og klienter etter samtykkende og kontekstuell mening, heller enn å fremheve den "SANNE" mening. På denne måten blir språk sett på som en konseptuell meningsressurs, slik den blir brukt i parforholdet. Men relasjonell mening kan også stabilisere og bli tatt for gitt gjennom å binde paret til forståelser og samhandlingsmønstre som ikke fremmer utviklingen i forholdet optimalt.

Ottars prosjekt er å forstå terapeuters læringserfaring når de utvikler ny samtalepraksis med klienter på Familievernkontoret i Sør-Trøndelag. Terapeutene lærer seg Johnella Birds samtalepraksis, gjennom instruksjon og lesning, selvobservasjon (selv-veiledning) med bruk av video og gruppeveiledning. Det er også hensikten å utvikle kompetanse i Johnella Birds samtalepraksis for parterapi ved hjelp av klientfeedback.

"Dette er et aksjonsforskningsprosjekt", sier Ottar. "Det handler om hvordan praktikere selv kan drive med forskning i sin arbeidshverdag".

Undertegnede syns det er inspirerende og flott å se hvordan både Ottar Ness og Rolf Sundet gjør nettopp dette i sine doktorgradsarbeider. På denne måten er det mulig å utvikle praksis-basert kunnskap med utgangspunkt i den kliniske hverdagen.

Marianne Bie

Et knippe deltagere fra Norge:

Randi F. Bagge, Rolf Sundet, Per Jensen, Anne Øfsti, Inger Ulleberg, Ottar Ness og Marianne Bie

ARTIKKEL:

FILOSOFI = Å OPPDAGE SIN EGEN LIVSVERDEN

Basert på erfaringer fra filosofisk samtalegruppe på Stifinner'n, Oslo Fengsel

Gry Orfei Solbraa, cand. philol og filosofisk praktiker:

RUS OG FOREBYGGING

- en filosofisk innfallsvinkel

Gjennom de siste årene har jeg ledet filosofiske samtalegrupper med innsatte i flere norske fengsler¹. Mange av de innsatte har gitt uttrykk for at nettopp den filosofiske innfallsvinkelen til egen rusproblematikk har gitt dem verdifull innsikt og motivasjon. Under en konferanse om rus og forebygging arrangert av Møre og Romsdal fylke i mai 2009 holdt jeg et foredrag om filosofi som rusforebygging blant ungdom.²

Foredraget danner utgangspunktet for denne artikkelen. Mitt syn er at filosofisk refleksjon er grunnleggende for det enkelte barns kunnskapstilleggelse i skolen og som redskap til egen bearbeidelse av livssmerte.

Manglende bearbeidelse av livssmerten kan bl.a. utløse overdreven rusmiddelbruk. En hypotese er at trening i å reflektere og undre seg over sitt eget liv, hvilket er kjernen i filosofisk refleksjon, fører til god selvfølelse og indre trygghet. Ved å legge forholdene til rette for at våre barn får god selvfølelse og stor indre trygghet, vil de stå bedre rustet, også mot rusmidlenes fristelser.

Selv er jeg filosofisk praktiker³ og representerer en alternativ innfallsvinkel til rus og forebygging. Rusproblematikk har et eksistensielt perspektiv. Som fagperson bruker jeg *samtalene* med mennesker som utgangspunkt for og understøttelse av mine teorier. Min metode er fenomenologisk og hypotetisk deduktiv. Å *lytte* og å *stille åpne spørsmål* er sentralt. Jeg lytter etter tanker og erfaringer i den andres verden. Jeg stiller spørsmål for å komme dypere ned i fenomenene. Når jeg lytter, prøver jeg å være mest mulig fordomsfri, noe som innebærer at jeg ofte sjekker om jeg har forstått den andre riktig. Jeg bruker bevisst empati i forståelsesprosessen fordi mitt utgangspunkt er at forståelse er vanskelig. Siden den gode samtalen og dialogen er mitt arbeidsverktøy, vet jeg hvor vanskelig det er å oppnå den. Det er avgjørende å skape trygge rammer, noe som krever tid og tålmodighet. Litt humor skader heller ikke!

¹ Høsten 08 og våren 09 hadde jeg ukentlige filosofigrupper på Stifinner'n, Oslo Fengsel. Dette var et pilotprosjekt finansiert av Eiendomshuset Malling & Co, Stiftelsen Flux, samt Kriminalomsorgen region øst. En artikkel om prosjektet er publisert i Aktuelt for kriminalomsorgen nr 1-2 2009. Siden høsten 07 har jeg ledet livssynssamtalegrupper i regi av Human-Etisk Forbund på Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt og Ullersmo fengsel.

² Samt God Helse, Rusbehandling Midt-Norge og Actis, rusfeltets samarbeidsorgan

³ Filosofisk praksis er en toårig tilleggsutdanning i livsfilosofiske og eksistensielle samtaler fra Norsk Selskap for Filosofisk Praksis (se www.nsfp.no) basert på hovedfag i filosofi eller tilsvarende utdanning. Vi har ca 30 medlemmer.

Filosofisk praksis baserer seg blant annet på narrativ teori⁴. Tanken er at det å sette ord på eget liv, egne tanker og egne følelser, har en terapeutisk effekt i seg selv. Filosofens hovedoppgave er å oppmuntre til og være en mottaker for disse ordene som gir uttrykk for et unikt liv. Det er viktig å merke seg at det aldri finnes fasitsvar i filosofiske samtaler; dette innebærer at man aldri vet hvor samtalen ender. Dette er et viktig metodologisk poeng siden det skaper en *frihetsfølelse* hos samtalepartnerne.

Det eksistensielle suget

Det var ungdommene fra Møre og Romsdal som spilte førstefiolin på ruskonferansen. Mange av innleggene handlet om rusfrie arrangementer som var igangsatt i kommunene. Her viste ungdommen et imponerende engasjement og fantasi. Man kunne vise til mange vellykkede, rusfrie arrangementer. Likevel skinte det igjennom at det alltid er noen som faller utenfor disse arrangementene. Noen ungdommer ga uttrykk for frustrasjon og usikkerhet med hensyn til hvordan de best kunne hjelpe venner som allerede hadde et overdrevet rusforbruk.

Jeg fikk anledning til å ha en refleksjonsøkt med noen av ungdommen og min overbevisning om hvor viktig det er å oppmuntre til den undrende og åpne samtalen mellom unge og voksne, ble styrket.

Filosofiske samtaler bør inn som en naturlig del av kunnskapsopplæringen i skolen. Filosofi har nylig kommet inn i skolen som en del av RLE-faget⁵. Når filosofi gradvis blir mer integrert i den norske skolen, vil dette også endre vårt syn på kunnskap⁶. Med rom for metasamtaler

og store spørsmål rundt pensum, vil barna få hjelp til å få øye på seg selv midt i all kunnskapstilegnelsen:

- *Hvem er jeg? Hvor kommer jeg fra? Hvor skal jeg?*
- *Meningen med livet mitt?*
- *Hva skjer når vi dør?*
- *Hva er lykke og hvordan blir vi lykkelige? Hva hindrer oss i å bli lykkelige?*
- *Hva er selvutvikling? Hva vil det si å være i prosess?*
- *Hvordan blir jeg kjent med meg selv? Mitt indre liv?*
- *Hva er viktig for meg?*
- *Hva drømmer jeg om? Hva ønsker jeg å gjøre med livet mitt?*
- *Hva er frihet og hvordan blir vi fri?*

Ungdom er barn på vei til å bli voksne. De begynner å utforske verden på egenhånd og de skal gjennom en løsrivingsprosess fra sine foreldre. For noen innebærer det dramatiske brudd. For andre går det mer smertefritt. Uansett hvor mye ytre dramatik som er forbundet med det å bli voksen, er ungdommen tiden der man begynner å stille store og nye spørsmål. Man skal finne seg selv. Man skal være selvsikker. Noen vil ha kjæreste. De fleste vil debutere seksuelt, og helst på en måte som føles naturlig for den enkelte. I samtalene med ungdommen snakket vi om hva alkohol gjør med deg. En svarte: *Man blir mer selvsikker!* Hvem har ikke følt at selvsikkerheten stiger etter noen glass alkohol?

Filosofi bør være et erkjennelsesfag som stimulerer eleven til å stille sine egne spørsmål og lete etter sine egne svar. Som et ledd i rusforebyggende arbeid bør det legges mer vekt på at det enkelte barn skal bli kjent med seg selv, skal få lov til å

⁴ Eksistensialistisk filosofi og nærhetsetikk (Buber, Levinas, Løgstrup) er også viktige inspirasjonskilder.

⁵ Når filosofi kommer inn i skolen, er det en risiko for at det reduseres til nok et kunnskapsfag. Å lære seg å argumentere etisk ut fra forskjellige etiske tradisjoner, blir enda et "flinkhetsfag". Når jeg argumenterer for viktigheten av filosofi i skolen, er poenget at barna skal lære seg å filosofere ut fra sitt eget liv og egne erfaringer, tanker, følelser. For at filosofi skal virke "dannende", må vårt subjektive ståsted involveres.

⁶ Filosofisk pedagog Guro Hansen Helskog har hatt et filosofiprojekt med skoleungdom, finansiert av Gandhi-stipend 2008. Når Aftenposten spør henne hvorfor den norske skolen ikke har tatt i bruk det filosofiske verktøyet svarer hun: *Jeg tror*

det handler om vårt syn på kunnskap. I norsk skole skal vi i stor grad lære etter en fast plan og gjengi det vi underviser i. Slik læring fester seg ofte ikke så veldig godt, selv om det kanskje virker effektivt på overflaten. Det å snakke sammen gjennom filosofisk dialog tar tid. Til gjengjeld kan det være livstransformerende og forvandlende. Det kan forebygge alt fra mobbing i skolegården til samlivsbrudd og psykiske lidelser senere. (Aftenposten, mandag 30. nov 2009)

utforske temaer på sin måte, skal bli sett og hørt på sine egne premisser. Filosofi er et metafag som kan brukes i alle fag, som et verktøy til å endre kunnskapen fra å være dødt pensum til å bli det enkelte barns eiendom. Dette er en videreutvikling av de naturlige spørsmålene barna stiller fra de begynner å snakke. Filosofisk refleksjon hjelper oss i å gjøre kunnskapen til vår egen, til ikke å miste oss selv i en ytre verden der alt fokus synes å være på prestasjoner og kunnskapsjag. Filosofisk refleksjon styrker barnets indre tankeverden og gjør det bedre rustet til å stille kritiske spørsmål og finne ut hva slags kunnskap som er viktigst for den enkelte. Mine spørsmål blir:

1. Hva slags verdi har kunnskap hvis ikke den er fundert og bearbeidet i en bevissthet som besitter en indre trygghet og indre selvsikkerhet?
2. Hvordan kan vi forvente at våre skoler skal være blant de beste i verden, hvis vi glemmer at sann kunnskap er forbundet med indre motivasjon, drømmer og trygghet, dvs et rikt indre liv?

Disse spørsmålene vedrører et rusforebyggende perspektiv. Grunnen er kort og godt at *Rus fra et filosofisk og eksistensielt perspektiv i stor grad handler om å flykte fra livet!*

Rus er flukt fra livssmerten, filosofi er lindring

Hvis oppveksten til barn preges av at barnet ikke føler seg sett og hørt på egne premisser, vil mye livssmerte⁷ hope seg opp. Denne livssmerten kan barnet lære seg teknikker for å døyve og holde på avstand i lang tid. Det er høyst individuelt hvordan det enkelte barn, bevisst eller ubevisst, velger å døyve sin livssmerte. Noen kan gå idrettens, musikkens eller vennegjengens vei, andre slår inn på alkoholens, sniffingens, narkotikaens eller

anoreksiens vei. Noen klarer seg tilsynelatende bra gjennom mange år før det hele ender i en 40-årskrise, andre faller ut av skolen og nærmiljøet allerede som 10-12-åring. Felles for disse er at de ikke fikk tilgang til et refleksjonsverktøy for selv å bearbeide sin livssmerte da de trengte det som mest. Det er mitt største håp at flere i Norge skal oppdage at filosofisk refleksjon og livsundring nettopp er redskap for bearbeidelse av indre smerte.

Barnet kommer inn i verden som en spørrende filosof, men dessverre er vi voksne flinke til å sperre av for denne ubønnhørlige spørningen. Vi orker ikke å utfordres i vår "trange" mentale verden. Det mentale rommet for filosofisk spørning og refleksjon må skapes på nytt; her bør skolen være sitt ansvar bevisst.

Livssmerte og tunge vanskelige tanker er noe som er til stede og oppstår i ethvert liv. Nettopp derfor er det så viktig at vi utvikler et språk for å sette ord på det. I filosofien⁸ er det rik tilgang til dette språket. Ved å få filosofi og filosofiske samtaler inn i skolen gir vi våre barn det beste redskapet som finnes til å mestre sin livssmerte på en naturlig måte.

Eksistensielle og livsnære samtaler der vi lytter til hverandres tanker, kan i tillegg skape stor glede og lykkefølelse. Filosofi handler om å oppdage sin egen verden gjennom tanken og språket!

Så langt om filosofi i skolen for å skape egen trygghet, forankring av kunnskap og et verktøy for å møte livssmerten. Jeg går nå mer konkret inn på begrunnelsen for en eksistensiell innfallsvinkel til rus og forebygging ut fra de innsattes uttalelser på mine filosofigrupper høsten 08 og våren 09 på Stifinner'n, Oslo fengsel.

⁷ Legetidsskriftet (okt09) inneholder en artikkel om undersøkelser av unges forbruk av reseptfrie smertestillende midler. Det er sjokkerende høyt. Hvorfor? Hva gir dette uttrykk for?

⁸ Med filosofi mener jeg ikke bare vår vestlige filosofitradisjon som undervises på ex.phil, men visdomstradisjoner inkludert poesi og religion fra hele kloden.

Filosofi og rusforebygging blant innsatte ved Oslo fengsel

Uttalelsene nedenfor stammer fra unge rusmisbrukere mellom 20 og 40 år og er representative uttalelser jeg har hørt variasjoner over mange ganger:

- *Jævla usikker inni meg...*
- *Man er redd for å bli dømt...*
- *Jeg vil bli sett!*
- *Jeg tror jeg vet hva jeg vil, eller vet jeg det?*
- *Vil jeg det jeg vil bare fordi det er sosialt akseptabelt eller vil jeg det fordi andre forventer det av meg, eller vil jeg det av meg selv?*

Hva forteller uttalelsene oss? Hvilke temaer er det som går igjen? Stikkord er *usikkerhet, redsel for ikke å bli respektert for den man er, rop om å bli sett og indre usikkerhet om hva man egentlig vil i livet*. Dette er universelle, eksistensielle utfordringer som også må inn i det rusforebyggende arbeidet. Vi bør på nytt stille spørsmålet: *Hva er et menneske?*

Vi er så mye mer enn et dyr med tenkeevne. "Mennesket er usynlig" skriver Arne Øgaard.⁹ Den synlige delen av oss er bare en liten del av hele oss. Du ser ikke personligheten, bevisstheten, tankene og drømmene til et menneske. Du ser ikke dets største gleder og dets dypeste sorger. Du ser ei heller meningen med livet. Den store forskjellen mellom mennesker og dyr er at mennesker selv må skape seg mening i livet. *Mening er en indre kvalitet ved livet som ikke kan ses fra utsiden.*

Vi er altfor kjappe med å dømme hverandre fra utsiden. Å anerkjenne at mennesket er usynlig, handler om å ha respekt for og å anerkjenne det ved din neste som *ikke er* synlig på overflaten. Det som derimot *er* synlig, er alle symptomene som dukker opp når et menneske ikke blir anerkjent, ikke blir respektert og ikke finner mening i livet sitt. Det kan være alt fra lettere tungsinn og nedtrykthet til store

rusproblemer, anoreksi og store psykiske smerter.

I sitatene fra de innsatte gis det uttrykk for en indre tomhet og usikkerhet. De gir uttrykk for å ha et *ubearbeidet og ubevisst indre liv*. Dette tror jeg også gjelder mange barn og unge voksne. Spesielt barn som kommer fra familier der man ikke setter ord på indre tanker og følelser, vil ha større risiko for å bli usikre og sårbare inne i seg¹⁰. I et samfunn der det legges stor vekt på ytre faktorer som utseende, prestasjoner og materiell overflod, blir det for mange vanskelig å finne en indre mening i livet. Jeg er redd mange unge vokser opp i et miljø der man beveges til å tro at ens verdi og suksess er avhengig av ytre faktorer. Ved å skape rom for filosofisk refleksjon i skoler og barnehager vil vi styrke barnas indre liv og dermed gjøre dem bedre rustet til å stå imot fokuset på ytre lykke som preger dagens samfunn.

Ved å gjøre selve vår eksistens til et tema for refleksjon i skolen, vil vi også forebygge for at rusen skal bli motorveien til indre trygghet og selvsikkerhet for de unge.

Første bud mot eksistensielle utfordringer: Elsk deg selv!

Filosofien viser at våre eksistensielle utfordringer er allmennmenneskelige. Dagens kultur er preget av en folkepsykologi der eksistensielle problemer lett blir tolket som psykologiske problemer. For mange blir det en lettelse å få et universelt perspektiv på de utfordringene vi alle kjenner til: *usikkerhet, hvem er jeg, hva vil jeg, redsel/frykt, rop om anerkjennelse*. Det finnes ikke noe fasitsvar på hvordan det enkelte mennesket skal mestre sine eksistensielle utfordringer. Men det er mye visdom å hente når man begynner å filosofere selv. Om man ser på *ropet om anerkjennelse*, kommer man fort inn på viktigheten av å elske seg selv. Hva betyr egentlig det? Jesus sa: Du skal elske din neste *som deg selv*. Vi har lett for å glemme de siste tre ordene her. *Lærer*

⁹ "Mennesket er usynlig" mitt møte med antroposofien, Arne Øgaard, Stillspace Forlag, 2008.

¹⁰ Og disse familiene finner man i absolutt alle samfunnslag.

barna i skolen at de må være glad i seg selv? Er dette noe man reflekterer over? Tankegangen er: Hvis vi lærer barna våre å være glade i seg selv som den de er, vil de ha mindre behov for å drikke seg til selvsikkerhet og tøffhet.

Snakk om døden!

Det er viktig å bringe inn refleksjoner rundt frykt og angst i skolen. Hva er det vi frykter? Har vi rasjonelle grunner for vår frykt? Slike refleksjoner kommer fort inn på frykten for tilintetgjørelse og dødsangst. Døden som fenomen forsøkes fortrent i vårt vestlige samfunn. Vi unngår å snakke om og tenke over døden før den plutselig en dag angår oss direkte. Ved å bringe inn dødsbevissthet som et tema for de unge, kan vi forebygge mye unødvendig frykt og angst. Ved å få et mer reflektert forhold til sin egen død, frigjør vi en masse bundet energi. Fra et eksistensielt perspektiv kan vi si det slik: *Døden er det mørket som sterkest lyser opp våre liv*¹¹. Ved å se vårt liv i lys av døden, å erkjenne at vi faktisk skal dø en dag, blir det lettere å finne ut hva som er viktig i dette livet. Døden er en referanseramme som kan hjelpe oss å bli bevisst hva slags liv vi ønsker å leve. En slik innfallsvinkel vil også styrke oss til å kjempe for de drømmene og visjonene de fleste av oss har. Barn synes det er spennende å snakke om hva som skjer når vi dør. Vi har mange forskjellige oppfatninger! Jeg tror ofte vi voksne er reddere for å snakke om døden enn hva barna er. Ved å bli mer bevisst hva døden er og hva vi faktisk frykter, vil vi også takle bedre de utfordringene samfunnet vårt byr på. Blant annet den utfordringen det er å stå imot ruspresset.

Metafysiske sitater fra Stifinner'n

- *Frykten for å feile, og for å skuffe andre - derfor begynte jeg å ruse meg.*
- *Jeg har brukt rus for å tilpasse meg virkeligheten der ute.*
- *Virkeligheten er skremmende.*

- *Virkeligheten har jeg prøvd å flykte fra i mange år.*
- *Når jeg er rusa, trenger jeg ingenting - er bare lykkelig.*
- *I rus - alt føles mer virkelig, virkeligheten blir mer intens - jeg savner den intensiteten...*
- *Det virkelige livet er litt kjedelig- A4...*

Unge mennesker ofte har et stort metafysisk og eksistensielt sug. De er rett og slett opptatt av virkeligheten! *Hva er virkeligheten?* var tema denne dagen på fengselet. Det er vanskelig å svare på hva virkeligheten er i seg selv, men vi kan alle si noe om *vårt eget forhold til virkeligheten*. Sitatene viser at unge mennesker har et behov for å bearbeide sin virkelighet. Hvordan bearbeider vi virkeligheten? Vi må kjenne etter, lytte til våre følelser og tanker, så finner vi et ord som sann omtrentlig dekker den følelsen vi har inne i oss. Hva tenker vi når vi leser at det var *frykten for å feile, for å skuffe andre*, som var den utløsende faktoren for drikkingen? Ser vi disse barna?

Når vi skal jobbe med rusforebyggende arbeid blant unge mennesker, er det viktig at vi husker at virkeligheten for mange unge er skremmende. Dette er ikke unikt for "fengselsfugler". Kombinasjonen av egen løsrivelse og krav om gode utdannelser, gode jobber, bra med penger, godt utseende, kort sagt suksess, kan skape angst hos noen og enhver. Ved å stille store krav om ytre perfeksjon, risikerer vi å gjøre fallhøyden desto større.

Sitatene fra de innsatte om virkeligheten viser at mange oppfatter den som "noe objektivt", "noe vi ikke har kontroll over". Jeg stilte spørsmål som utfordret denne "stivnede forståelsen" av virkeligheten:

- Er virkeligheten noe objektivt der ute som vi overhodet ikke har kontroll over?
- Kan jeg forandre på virkeligheten ved å tenke annerledes?
- Kan virkelighet oppleves mer intens uten rus?

¹¹ Se min artikkel *Filosofi som en øvelse i å dø*, i Sophia, Tidsskrift for kunst, filosofi og religion, nr 1-2, 2009, s. 24

Den filosofiske tradisjon er full av teorier og tanker om hvordan vi skaper vår virkelighet gjennom tankene vi tenker. Barn og unge mennesker skal lære hvilken kraft vi besitter bare i selve tanken.

Filosofisk veikart for forebygging

- Vi må styrke den gode, undrende, famlende samtalen i hverdagen.
- Vi må skape en spørsmålskultur.
- Vi må opparbeide MOT til å stille spørsmål ved ting.
- Vi må styrke den kreative/reflekterende tanken.
- Vi må utfordre stivnede tankemønstre og fordommer.
- Vi må se flere muligheter i livet.
- Vi må styrke drømmene, troen og håpet
- Vi må styrke pågangsmotet, gløden og standhaftigheten.
- Vi må hver og en tro på at ”jeg kan ta mine egne valg!”
- Vi må hver og en tro på at ”jeg kan skape mitt eget liv!”

Det handler om å skape en kultur for å oppdage hvilke rikdommer det ligger i hvert enkelt menneske. Det fordrer at vi tar hverandre på alvor og anerkjenner forskjellene mellom oss. Hvert barn kommer til verden med sine unike spørsmål. Det er ikke alltid disse spørsmålene passer inn i pensumlistene man skal igjennom på skolen. Hvis et barn gjennom hele sin oppvekst aldri opplever at ens egne spørsmål er viktige, da er det lett å miste troen på seg selv og sine evner. Hvis ens spørsmål aldri blir besvart, kan disse bli tyngre og tyngre og til slutt utgjøre en så stor smerte at alkohol blir en grei måte å flykte fra livets smerte på.

I en skolehverdag der hovedfokus hele tiden handler om kunnskap som skal tas inn, kan man lett komme til å overse den livssmerten som ligger og ulmer under overflaten i de sårbare barnesinnene.

Vi må tørre å stille de store spørsmålene¹², ropte jeg ut til de unge!

- *Hvem er jeg?*
- *Hvor kommer jeg fra?*
- *Hvor skal jeg?*
- *Hva er meningen med livet mitt?*
- *Hva skjer når vi dør?*
- *Hva er lykke?*

Og gjett om jeg så begeistring i deres øyne! Unge mennesker higer etter store, metafysiske spørsmål! De er selv små filosofer som skal finne sin vei gjennom livet. Og livet byr på mange vanskelig valg. For å være rustet til å møte disse valgene, er det viktig at vi blir kjent med oss selv. Hvis vi legger mer vekt på at den enkelte skal blir kjent med seg selv, vil vi forebygge en for eksistensiell angst, og usikkerhet og rusproblemer.

Mitt avsluttende budskap er:

Det er den filosofiske, reflekterende og undrende samtalen med hverandre og med oss selv som er kongeveien til indre trygghet og god selvfølelse, og ikke den veien som går via rusmidler.

Gry Orfei Solbraa, gry@solbraa.no

¹² Flere store spørsmål nevnes tidlig i artikkelen.

Artikkel:

Intervju med en mor.

Grunnlag for refleksjon over egen praksis.

Røvika ungdomssenter, familieavdelingen

Røvika ungdomssenter er en av Bufetat (barne- ungdoms- og familietaten) sine institusjoner i Region Nord og ligger i Fauske kommune. Røvika har vært en hel-døgnsinstitusjon siden 1963. Familieavdelingen ved Røvika ungdomssenter er én av fire avdelinger. De tre døgnavdelingene har til sammen 15 plasser for ungdom i alderen 13 - 18 år.

Familieavdelingen ble opprettet høsten 2004. Vi er i dag 7 ansatte, fire menn og tre kvinner. Vi har ulik grunnutdanning, samt videreutdanning og erfaringsbakgrunn i familierapi, PMTO, MST og ART. Behandlingstiden varierer fra en måned til ett år.

Vi jobber med familier hvor barn og ungdom bor hjemme, dette blir definert som et hjemmebasert tiltak. Det varierer hvorvidt familien er innlagt på avdelingen eller om vi kun arbeider i lokalmiljøet. Familieavdelingen har kapasitet til 20 familier til enhver tid og dekker et stort geografisk område i Nordland fylke. I tillegg jobber vi med familiene til de ungdommene som er plassert ved døgnavdelingene.

Prosessen

Våren 2008 begynte vi å bli "fulltallig" med ansatte på familieavdelingen. For å få teamet til å jobbe godt i lag hadde vi et stort fokus på å utfordre oss selv, blant annet gjennom veiledning. Vi ble nysgjerrige på å finne mer ut av hva er det vi gjør i teamet vårt, som fører til at vi får jobben gjort og med tildels gode tilbakemeldinger. Vi lurte på hva det er vi gjør som får familier til å føle seg ivaretatt av oss. Familieavdelingen har mange ganger opplevd familier som sier: "Endelig blir vi hørt på." "Vi føler oss respektert." "Vi får legge frem vårt syn."

I disse utsagnene ligger det mye informasjon og følelser. På den ene siden gir de oss en hypotese om at disse familiene ikke har blitt hørt tidligere, på den andre siden forteller det oss at det er *noe* vi gjør. *Noe* som bidrar til at mange familier føler seg tatt på alvor, hørt på og samarbeidet med. Dette *noe* ønsker vi å få tak i, gjennom refleksjon på hvordan vi møter utfordringene og hvorfor vi tar de "veivalgene" vi gjør.

Kan det være slik at det handler om hvor bevisst vi har vært på å jobbe for å få til en gjennomtenkt og annerledes kultur på avdelingen - der vi legger til rette for den enkelte familie og "endrer" vår metodikk og teori tilpasset hver familie.

Vi er opptatt av å yte service, vi er opptatt av å ikke gjøre disse barna familieløse, og vi er ulike personer som kan matche de forskjellige familiene ulikt.

Avdelingen er jevnt besatt ut fra et kjønnsperspektiv og vi er opptatt av å være passe forskjellig. Familiene kommer og "bor sammen med oss" i samme hus som vi har vår arbeidsplass. Vi tilbringer hele arbeidsdagen sammen med dem. Åpne kontordører, felles stue og kjøkken, felles toalett og felles måltider. Kan det være slik at de fysiske betingelsene gjør en forskjell? Vi ble opptatt av å undre oss over disse forskjellige faktorene.

Med bakgrunn i disse undringene ønsket vi å formulere følgende målsetting:

Vi skal skrive en artikkel, der vi beskriver og reflekterer over de valg som gjøres i enkeltsaker hos oss.

Dette ønsket vi å gjøre ved å ta ut gangspunkt i tilbakemeldinger fra en av de familiene vi har jobbet med. Vi intervjuet derfor en mor og vi brukte hennes svar som grunnlag for å se på oss selv. For å forstå noe av grunnlaget for mors svar og hennes utfordringer (som igjen utfordret oss i tenkningen over oss selv), vil vi gi en kort beskrivelse av vår kontakt/vårt arbeid med familien. Mor har godkjent at materialet presenteres i artikkelform.

Beskrivelse av case

En mor kontaktet barneverntjenesten ved to anledninger i løpet av en måned. Hun var bekymret for sønnen sin på 11 år. Han hadde ved flere anledninger rispet seg i armen, truet med selvskading og hatt to selvmordsforsøk. Mor var sliten og var redd for at sønnen skulle skade seg. Gutten ble beskrevet fra skolen som svært krevende.

Mor sa at hun hadde få nære personer i sitt nettverk som kunne hjelpe henne. Hun hadde en kjæreste som bodde langt unna.

I løpet av en måned var gutten plassert i både et beredskapshjem og i en ungdoms-avdeling i psykiatrien.

Mor, hennes kjæreste og gutten kom til familieavdelingen for en ukes opphold. Denne uken dannet grunnlaget for et hjemmebasert tiltak som fikk en varighet på ett år. Uken ble brukt til kartlegging av familiens historie, problematikk og tidligere vellykkede løsningsforsøk. Dette ble gjort gjennom samtaler, intervjuer, observasjoner (dette ble tatt opp på video) og vi brukte andre metoder som genogram, livs-linjer, rollespill og sosial samhandlings-trening utenfor institusjonen. I samarbeid med hjemmeskolen la vi tilrette for undervisning på familieavdelingen.

Vår tenkning tilsier at det er viktig å tilpasse behandlingen til den enkelte families behov. Vi valgte å arbeide på flere arenaer samtidig (skole, fritid og nettverk) for å forsøke å sikre at familien fikk rett hjelp.

Gjennom dialogen med mor og hennes kjæreste forsøkte vi å utvikle en felles forståelse og mål for det videre arbeidet.

Avdelingens arbeidshypotese

Mor hadde prøvd ulike måter å sette grenser for sønnen sin. I samarbeid med mor og mors kjæreste hadde vi som mål å bidra til å utvikle verktøy de trengte for å mestre konfliktsituasjoner på en bedre måte. Vi hadde sett at de voksne involverte seg i gutten og at de hadde et ønske om at han kunne bo hjemme. Vår idé var: Hvis gutten skulle fortsette å bo hjemme var det nødvendig å hjelpe mor med å utvikle nye handlingsalternativer.

Gjennom intervjuet med mor ønsket vi å få tilgang til hennes erfaringer med oss som avdeling. På denne måten forsøkte vi å få mulighet til å reflektere over de faglige, metodiske og etiske valgene.

Vi ønsker å lære av DEM (familiene).

Intervju med mor

(mors svar er direkte referert).

1: Hva er det personalet har gjort som gjør at vi kan samarbeide?

At dere er dere er. Imotekommende på hva jeg selv har tro på.

Det er dere som mennesker. Man kan jo møte mennesker man ikke er på bølgelengde med, men med dere føler jeg at jeg blir tatt seriøst. Selv om dere ikke er enig, føler jeg at jeg blir tatt på alvor.

Det er måten dere tar i mot det jeg sier og måten dere gir tilbakemelding på. Måten dere handler og snakker på. Dere får godt frem at det jeg gjør er bra. Dere er positiv. Men det går an å være positiv på en negativ måte.

2: Hva er det som gjør at vi ikke er positiv på en negativ måte?

Hvordan dere snakker, hvordan dere tar i mot det jeg sier og setter det sammen med det dere mener slik at det går i hop. Det utfyller min sak og deres sak slik at det blir en hel sak.

Jeg forstår hva dere mener selv om det dere sier er annerledes enn det jeg mente først og selv om jeg har gått meg fast i en sak. Dere kan smu ting slik at jeg kan se ting fra nye vinkler, på en helt annen måte. Det gjør dere på en veldig klar måte. Det er ikke noe dill og dall. Rett frem og ferdig med det. Jeg blir ikke sittende igjen å tenke: ” hva mente hun med det ”?

Om det er noe uklart kan jeg spørre: ”hva mener du med det”? Og da kan dere si ting på en annen måte slik at jeg skjønner det.

3: Hva er det med det vi har gjort som har vært mest nyttig for deg?

Veiledning på gutten min i forhold til skolen og hjemmesituasjonen, også når en part i systemet stopper opp. Dere jobber for barnevernet, men like mye for meg.

Dere ser ikke på gutten min som håpløs, slik som jeg føler at mange andre gjør.

Dere tenker så mye mer muligheter enn andre. Når ting blir vanskelig kan jeg ringe dere og når jeg har gjort det vi har blitt enig om, har det gått bra.

Refleksjonsdel

I det følgende har vi punktuert ti ulike utsagn fra intervjuet. Disse utsagnene har vi valgt fordi de gir oss mulighet til selv-refleksjon over det vi gjør i vår hverdag og fordi de er kommet fra vår familie – vår kunde. Vi knytter relevant teori til utsagnene, som vi vil reflektere over. Dette vil vi gjøre ved å vise teorien i våre beskrivelser (blant annet systemisk forståelse, strukturell retning, strategisk tenkning, språkssystemiske teoriretninger, narrativ og LØFT) og ikke ved å henvise direkte til faglitteratur. Vi vil da ikke beskrive de teoretiske retningene, men lar dette være integrert i våre refleksjoner.

Siden denne artikkelen publiseres i ulike fora vil det for noen lesere være kjente teorier og retninger, for andre vil det være ukjente faghenvvisninger. Vi håper artikkelen i så måte kan bidra til å pirre leserens nysgjerrighet om de ulike teoriene

og retningene i familierapien som vi refererer til i denne artikkelen.

Vi har vært og er fortsatt i en lærings-prosess vedrørende refleksjon over arbeidet vårt; vi stiller mange spørsmål og undrer oss over hva det er vi gjør. Hva er det vi har gjort som virker? Vi har i veiledning blitt utfordret på å reflektere over oss selv på ulike nivåer og fra ulike perspektiver, det er sjelden blitt godtatt at ting bare er sånn. Vi har vært nødt å se ”saken” fra forskjellige vinkler.

Hva er det personalet har gjort som gjør at vi kan samarbeide?

”At dere er de dere er”

Hva kjennetegner oss slik at mor svarer dette? Vår tolkning er at vi møter mor som ”vanlige folk”. Vi prøver å møte mor som eksperter/ ikke eksperter. Dette gjør vi hele tiden ved å understreke hennes og vår ekspertise. Vi vet at ekspertise er lokalt skapt. Hun er eksperten på dem som familie og vi er eksperter på faget. Vi reflekterer og prøver å være bevisst i forhold til hvilket språk vi bruker, særlig i forhold til bruk av fagterminologi. Innen de postmoderne terapiretningene snakker man om å GJØRE språk.

Vi er opptatt av å skape endring gjennom å gjøre. ”Vi er en gjøre-avdeling – ikke kun en snakke-avdeling”.

Vi er opptatt av hva, hvordan og hvorfor vi ”sier” det vi gjør.

Vi tenker også at refleksjon gir nye muligheter og alternativer – hvorfor valgte jeg akkurat dette ordet nå? Hvorfor sa jeg det jeg sa og hvilken betydning for dette for endring?

Vi er også meget bevisst om hvordan vi tar imot besøk på avdelingen, vi ønsker å fremstå med mye varme og yte service. Vi bruker mye humor og har det gøy, vi prøver å strebe etter å holde oss ”levende” i jobben vår. I tillegg er vi også forskjellige og utfordrer hverandre på å opprettholde forskjelligheten.

”Imøtekommende på hva jeg selv har tro på”

Avdelingen serverer ikke umiddelbart ”vår sannhet”. Vi er overbevisst om at det finnes mange beskrivelser og flere sannheter av samme fenomen. Vi prøver også å ikke holde fast ved kun en tanke eller en for-ståelse. Fokus vil være å være lyttende til familiens versjon.

Vi kan reflektere over alternative måter å forstå familien på. Vi prøver å ha fokus på hva de impliserte partene er opptatt av, de forskjellige meningssystemene.

Vår jobb blir å holde flere perspektiver oppe samtidig - ”hver sin sannhet”. Vi undrer oss sammen med familiene og oss som team ved å ta imot/akseptere nye forståelser, andre ”sannheter” og refleksjoner. Vi kombinerer aktiv lytting og en spørrende, nysgjerrig og ikke-vitende holdning. Vi prøver å utforske ordene, se forskjeller og finne ut av hva vi legger i ordene. Dette har vi reflektert over mange ganger og mener at det er en kunst å klare å stå i en sånn posisjon, å være ikke – vitende når man innimellom er veldig vitende. Samhandling handler blant annet om systematisk feedback.

Vi mener også at utvikling og endring ligger i skjæringspunktet mellom det trygge og det utrygge. Er vi for trygge stopper utviklingen. Og er vi for utrygge skjer det heller ingen utvikling. Vi ønsker å være i det nevnte skjæringspunktet (Barry Mason - "Safe uncertainty").

Gjennom observasjoner av de systemer hvor endring skjer, konkrete tilbakemeldinger fra enkeltpersoner, jevnlig diskusjoner og refleksjoner, er vi hele tiden i prosess rundt dette tema.

Teoretisk kan denne måten å tenke på knyttes både til den systemiske tenkningen (Milano) og den språkssystemiske retningen.

”Det er dere som mennesker”

Dette svaret tolker vi å omhandle avdelingens fysiske utforming.

I avdelingen deler vi felles oppholdsrom, kjøkken og toalett. Vi spiser alle måltider sammen med familien. Det sier en del om en tenkning om likeverd, ikke om kontroll og korrigering.

Det å være personlig, men ikke privat med familien, krever et høyt refleksjonsnivå.

En fordel kan være at vi er mye sammen med familien. Våre kontorer er nært knyttet til familiens oppholds- og soverom. Familien opplever vårt nærvær som trygghet. Vi er mye til stede og tilgjengelig for familien, som kan få hjelp der og da, ut fra de aktuelle behov.

Fordi vi oppholder oss mye sammen med familien i uformelle strukturer, kan det imidlertid være vanskelig å skille mellom det å være profesjonell og privat. Det stilles forskjellige krav til oss. Hva er det terapeutiske? Hva er det relasjonelle? Hva er det spesifikke? Det er en annenordens modell - familien observerer oss like mye som vi observerer dem.

Vi mener også at det handler om at vi er opptatt av å finne ut hva vi *egentlig* gjør, gjennom å se på; hva gjør jeg... fordi at... som fører til ... hvorfor og hvordan.

Vi bruker mye tid på interne møter og veiledning på å undres over dette tema. På den måten blir *vi – vi* som mennesker.

”Man kan jo møte mennesker man ikke er på bølgelengde med, men med dere føler jeg at jeg blir tatt seriøst”

Mor opplevde å bli tatt seriøst i og med at vi ikke tok raske avgjørelser. Vi er opptatt av å ikke forstå ”for raskt”. Vi undres mye: Når har vi forstått for raskt? Når forstår vi for sakte? Kommunikasjon handler om hvordan vi tror vi forstår den andre, vår tolkning av budskap baseres ofte på respons. Sosialkonstruksjonismen er opptatt av at det oppstår ulike sannheter mellom aktørene. Ved å forstå for raskt, risikerer vi

å miste det mor opplever som sannheten. For oss er dette viktig for å sikre en felles forståelse med familier vi jobber med.

”Selv om dere ikke alltid er enig føler jeg at jeg blir tatt på alvor”

Gjennom erfaringer har vi opparbeidet oss en tillit til familier som gjør at vi kan tillate oss å utfordre dem på deres handlinger og holdninger. Måten vi gjør det på kan være å vise interesse for familiens hjem (bilder, tradisjoner, interesser, jobb, skole og lignende). Ved å investere tid i å skape allianser (joining - Minuchin) opparbeider vi en relasjon som gir et grunnlag for jobbing. Familien viser oss sine problemer som vi tenker de gjør fordi de er passe trygg. Tom Andersen har vært opptatt av disse begrepene - passe og passe nok.

”Det er måten dere tar i mot det jeg sier og måten dere gir tilbakemelding på. Måten dere handler og snakker på”

Vi kaller oss profesjonelle gjester når vi trer inn på familiens domene. Dette innebærer at vi skal være invitert og ønsket. Vi formidler ydmykhet og interesse for det hjemmet vi trår inn i. Som terapeuter tar vi på et gitt tidspunkt likevel styring på besøket. Dette er en krevende dobbeltrolle. Vi må ha kulturkunnskap lokalt og globalt. Vi viser interesse for forskjeller og respekterer disse. Vi må ha et aktivt forhold til *kulturbegrepet* (religion, seksuell legning, familiens egne kulturer og tradisjoner). På avdelingens ukentlige møter utfordrer vi hverandre på dette begrepet. Gjennom for eksempel sirkulær spørring får vi ny informasjon og vi kan oppdage forskjeller. Dette er ny innfor-masjon som kan føre til endring, altså en forskjell som gjør en forskjell; tenkning fra G. Bateson, som har inspirert blant annet Milanoskolen og den strategiske retningen. Vi har som grunnsyn å se forskjeller, muligheter og ressurser hos familiene.

”Dere får godt frem at det jeg gjør er bra. Dere er positive.”

Vi vet at det virker bedre å fokusere på det en mestrer enn på det en ikke mestrer. Vi ønsker å representere et unntak fra elendighetshistorier og nederlagstenkning.

Gjennom ulike teknikker og metoder leter vi etter unntak og søker etter det som har fungert. Hjelp til å hjelpe seg selv med fokus på håp og fremtid. Vi gjør mer av det som virker, vi slutter å gjøre det som ikke virker og vi ”reparerer” ikke på det som allerede virker (løsningsfokuseret og strategisk tilnærming).

”Men det går an å være positiv på en negativ måte” - ?

Vi velger å kommentere denne setningen med et utsagn fra en annen mor:

”Det som virker forsterkende er opplevelsen av at jeg har fått det til. At jeg har fått lov å rose meg selv. Dere gir ikke ros for ting som er en selvfølge. Det beste har vært at jeg har fått anledning til å rose meg selv og barnet”.

Hva er det vi har gjort som har vært mest nyttig for deg?

”... også når en part i systemet stopper opp: Dere jobber for barnevernet, men like mye for meg”

I alle saker har vi minst to oppdragsgivere. Det kan være familien, barnevernet, skole eller andre. Vi som ansatte har en høy bevissthet om hvilke oppdrag vi har og hvilke ulike meningssystemer våre oppdragsgivere representerer. Vi vektlegger tidlig i prosessen hvem som er kunden. Om vi ikke avklarer dette vet vi at vi kan behandle gjester og klagere som kunder. Dette er lite nyttig (strategisk retning).

Avklaringer av forventninger i forhold til de ulike partene er derfor av stor viktighet og bidrar til å skaffe oss handlingsrom.

Jay Haley er opptatt av definisjon av makt i kontekst – dette bruker vi også tid på å reflektere over. Hvilken kontekst har vi?

Hvilken forståelse har vi? Vi er opptatt av kommunikasjon og utvikling. Spenningen mellom det jeg sa og det den andre hørte at jeg sa. Hva er meningen bak – innholdet?

Vi prøver å ta problemet, å sette det inn i en annen kontekst - som kan gi en ny mening. Dette gjelder både for familiene og for hjelpeapparatet.

Kontekst er bestemmende for meningen, tenkningen, – handlingen. Hva, hvordan og hvorfor går hånd i hånd.

Avdelingen ser ikke på oppdragsdokumentene som begrensende, men som en mulighet til å holde fokus under oppholdet. Vi er opptatt av å ha målbare, konkrete og oppnåelige mål.

”Dere ser ikke på gutten min som håpløs, slik som jeg føler at mange andre gjør”

Håpløshet er en utfordring! Håpløshet kan også smitte! Vår jobb er å kjempe mot *Håpløsheten*. Vi er opptatt av å skape håp og framtidsdrømmer. Flytte fokus fra fortid til fremtid. Mange familier gir en beskrivelse av barnet sitt som at det *er* noe. Vår grunnholdning er at man *er* - ikke hva man *gjør*.

Vi mener også at å få frem helheten i sitt eget liv er med på å skape fremtid, mer håp og nye suksesser. Vi blir de historiene vi forteller om oss selv. Hvis vi kan fortelle nye, alternative, historier om familiene og få familiene til å fortelle nye historier om seg selv, så er familiene på vei til å oppnå endring (språk-systemisk – narrativ tenkning).

Vi har også den grunnholdning at vi i utgangspunktet kan hjelpe alle familier og at vi ikke skal være en del av et system som skaper ”kasteballer”.

Oppsummering

Vi håper at innholdet i artikkelen bærer preg av en selvransakelse fra avdelingen på faglige og etiske valg vi opplever i hver enkelt familie. Det er en kontinuerlig

prosess som vi aldri blir ferdig med, det er vi er glade for. Vi fortsetter å undre oss over det vi gjør og hvorfor vi gjør det vi gjør. Vårt mål var å skrive en artikkel, som kunne beskrive en liten del av vår avdeling og våre holdninger og vår tenking.

Artikkelen utfordrer oss på hvorfor vi gjør det vi gjør – ut fra menneskelig posisjon, faglig ståsted, på system- og individnivå.

Vi synes det er utfordrende, men samtidig utviklende å bli sett på som team, og å se på den enkelte, bli undret over - altså reflektere over oss selv.

Vi har også erfart i denne skriveprosessen at det er utfordrende å skrive om det vi gjør, men også mer utviklende. Skrivningen har bidratt til at vi i enda større grad fortsetter å undre oss over jobben vår.

Fra vi startet arbeidet med å skrive denne artikkelen har det gått 1 ½ år. Det er mange grunner til at det har gått så lang tid. Den viktigste grunnen er nok at i tillegg til å skrive har vi også jobbet med mange familier. Vi er mange som har bidratt med skrivningen og vi har brukt mye tid på korrigeringer og diskusjoner om innhold.

Det er også viktig for oss å understreke at det er mange saker som vi ikke får til og hvor vi ikke kan eller klarer å hjelpe familiene. Det som da er viktig for oss er å bruke tid på å reflektere over hva det er med oss som hjelpere, og det vi kan tilby, som gjør at vi ikke klarer å hjelpe familiene. Uavhengig av om vi lykkes eller ikke er fellesnevneren at vi reflekterer over våre faglige vurderinger og valg. I dette ligger det forhåpentligvis mye læring og ny kunnskap, noe som vi hele tiden er opptatt av for å sikre fokus på fagutvikling, som igjen utvikle oss som hjelpere. Så på mange måter har vi på familieavdelingen gjennomgått et metastudie av oss selv de siste årene.

Rønnestad og Skovholdt skriver i boka "The evolving professional self. Stages and themes in therapist and counsellor development. (Wiley, Chichester 1992) at *"..Kontinuerlig profesjonell refleksjon er*

den viktigste enkeltstående faktoren som predikerer god terapeututvikling...”

Ved å vise til vårt arbeid, gjennom refleksjon - gjennom et intervju, har vi presentert noe fra vår avdeling. For oss er dette en fin mulighet til å vise frem en unik familieavdeling. Vi mener at en levende avdeling stadig er under endring. Ved å ta tilbakemeldinger fra familiene seriøst og bruke disse til refleksjon over egen praksis har vi bidratt til gode endringer.

Skrivingen av denne artikkelen har gitt oss en mulighet til en slik refleksjonsprosess. Diskusjoner omkring artikkelen har gitt oss ny bevissthet om den avdelingen vi er stolte av.

En stor takk til mor som stilte opp til intervjuet. Uten deg ville vi ikke fått denne muligheten til å utfordre oss selv på denne måten og som resulterte i denne artikkelen!

Takk til Morten Hammer for gode faglige innspill og til Petter Næsje, som er vår veileder og ikke tar til takke med ”det er bare sånn”.

Og sist men ikke minst; en stor takk til Arve Rolandsen, tidligere leder ved Røvika Ungdomssenter, som krevde denne artikkelen av oss og som har gitt oss lov til å drive ubegrenset fagutvikling.

Maria Rolandsen	Avdelingsleder
Jørn Thomas Martinsen	Familiekonsulent
Trond Karlsen	Familiekonsulent
Ulf Flønes	Familiekonsulent
Vera Solbakk	Miljøterapeut
Karin Palmesen	Miljøterapeut
Eli Jensen	Miljøterapeut
Jan Åke Andersen	Miljøterapeut

Teamet ved 4 av dem: Foran til venstre: Trond Karlsen, Bak venstre Maria Rolandsen
Foran høyre: Jørn Thomas Martinsen, Bak høyre: Ulf Flønes

Det lyriske hjørnet:

Det går mot vår ...

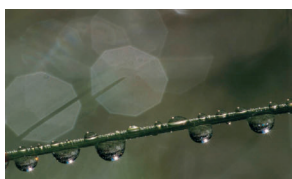
Ja visst gör det ont

Ja visst gör det ont när knoppar brister.
 Varför skulle annars våren tveka?
 Varför skulle all vår heta längtan
 bindas i det frusna bitterbleka?
 Höljet var ju knoppen hela vintern.
 Vad är det för nytt, som tär och spränger?
 Ja visst gör det ont när knoppar brister,
 ont för det som växer
 och det som stänger.

Ja nog är det svårt när droppar faller.
 Skälvande av ängslan tungt de hänger,
 klamrar sig vid kvisten, sväller, glider -
 tyngden drar dem neråt, hur de klänger.
 Svårt att vara oviss, rädd och delad,
 svårt att känna djupet dra och kalla,
 ändå sitta kvar och bara darra -
 svårt att vilja stanna
 och vilja falla.

Då, när det är värst och inget hjälper,
 Brister som i jubel trädets knoppar.
 Då, när ingen rädsla längre håller,
 faller i ett glitter kvistens droppar
 glömmer att de skrämdes av det nya
 glömmer att de ängslades för färden -
 känner en sekund sin största trygghet,
 vilar i den tillit
 som skapar världen.

Karin Boye (1900-1941)
 Fra samlingen: "För trädets skull" 1935.

B	U	E	N	O	S	→	A	A	K
U	A	R	G	E	N	T	I	N	A
R	K	G	O	N	A	G	R	A	R
M	A	O		E	K	Y	E	N	
A	D	T	G	I	K	T	S	A	A
S	E	E	R	N	E	S		S	F
O	M	R	Å	D	E	S	J	E	F
D	I	A	D	E	M	A	U	R	Æ
A	S	P	I	R	A	N	T	E	R
S	K	I	G	E	N	S	E	R	E

Løsning 4-2009

Vi minner om vervepremie.

Hvert nyvervet medlem gir ververen kr.
 250,- i avslag på NFFTs årskonferanse -
 Vette 2010 eller 2011

NB: Vi nærmer oss medlem 1000 !
 som kan vente seg litt ekstra oppmerksomhet.

Løsning på kryssord 1-2010 sendes:

NFFT/ METAFORUM

Markveien 23. 0554 Oslo

innen 10. mars 2010

Jeg har løst kryssord 1-2010

Navn: _____

Adr: _____

E-post: _____

KRYSSORD 1-2010

1	2	3	4		5	6	7		8
9				10					
11					12	13		14	15
16		17		18			19		
20						21		22	
	23	24		25					
26		27							
28			29		P A		30	31	
		32	33		34	35			
36									

Vinner av kryssord 4-2009:

Ase Holmberg, Skien (Igjen!)

Premien er kr. 250,-
i avgiftsreduksjon ved
årskonferansen på Vettre.

Vannrett:

- 1 Må gjøres rede for på denne tiden av året (ord med knekk)
- 9 Billedlig (uttrykk)
- 11 Har jula vært for mange (nynorsk ?)
- 14 På hver sin side av K
- 16 To like
- 17 Dans for NFFT-medlemmer (og andre)
- 19 Gliste
- 20 Rot
- 21 Hva? (dialekt)
- 22 Parti under krigen
- 23 Er vi midt i nå
- 26 Del av politiet (fork)
- 27 Gnagerne
- 28 Fase
- 29 Forkortelse når det gjelder togtransport
- 30 Tine
- 32 Gudinne
- 35 Myntenhet
- 36 Utstyr til ekspedisjon

Loddrett:

- 1 Larve
- 2 Tilbakeskuende perspektiv
- 3 Land
- 4 Hedersord i Milanoskolen
- 5 To runde
- 6 Tittel
- 7 Nordlig universitet (fork)
- 8 I orden
- 10 Svært sterkt (musikk)
- 12 Forfatter
- 13 Hunngris
- 15 Transportmiddel uten passasjerer
- 18 Fase
- 19 Futteral
- 20 Årskonferansens slagord 2010
- 21 Rekkes fram ved hilseritualer
- 24 Sur melk
- 25 Blomst
- 31 Fugl
- 33 Pronomen
- 34 Bok i Bibelen (fork)

Intervju med Scott Woolley om EFT

Intervjuer *Marianne Bie*

Emotionally Focused Therapy (EFT) var hovedtema for Familievernets fagkonferanse i Tønsberg 28.-29. oktober 2009.

SCOTT WOOLLEY er grunnlegger og direktør for San Diego Center for Emotionally Focused Therapy (EFT). Han er en nær medarbeider av Sue Johnson og var invitert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for å gi en innføring i EFT. Metaforum fikk et intervju med ham for å høre mer om denne terapitilnærmingen, særlig med tanke på juniseminarer i Tromsø 14.-16.juni 2010.

Scott forteller først med entusiasme at han synes det er et privilegium å få være her i Norge og at det har vært en opplevelse å møte så mange norske familierapeuter.

- Vi spør Scott hva som er hovedideene bak EFT.

Han forklarer at Emosjonelt fokusert terapi er en revolusjonerende form for parterapi. Det revolusjonerende er at den er basert på *en teori om kjærlighet*, noe han hevder vi tidligere ikke har hatt på området parterapi. - "Selv om mange par finner sammen av følelsesmessige grunner og skiller lag av følelsesmessige grunner, har vi egentlig ikke hatt en teori som kan hjelpe oss til å forstå hvordan kjærlighet skapes," sier Scott. Emosjonelt fokusert terapi er basert på tilknytningsteori med elementer av personsentrert terapi (Carl Rogers), gestaltterapi (Fritz Perls) og systemisk terapi (Salvador Minuchin og andre).

- Jeg ber ham fortelle litt mer om sammenhengen med systemisk terapi.

Scott sier at EFT betraktes som en terapiform basert på systemteori. - Man tenker kanskje ikke alltid på tilknytningsteori som systemterapi, men Bertalanthe og Bowlby var gode venner og diskuterte mye, fortsetter Scott. EFT betrakter par som fanget i en negativ syklus eller i et negativt system og vi arbeider med å endre dette systemet.

Scott Woolley

Vi arbeider både intrapsykisk og interpersonelt med følelsesmessige reaksjoner og samhandlingsmønstre. Dette blir jo egentlig svært systemisk.

- Men hva med det følelsesmessige perspektivet i kommunikasjons- trening for par?

De fleste par kan kommunisere ganske godt når de føler seg trygge og føler seg knyttet til hverandre, sier Scott. Men svært få par, uansett hvor mye trening i parkommunikasjon de får, kan kommunisere godt når de er fylt av negative følelser, når de føler seg såret, dypt sveket, sinte, osv. Når vi arbeider med EFT ser vi en gjennomgripende endring oppstå gjennom en omstrukturering av de negative samhandlingsmønstrene og av de følelsene som driver disse mønstrene.

- Dette lyder interessant. Hvordan er det er mulig å lære mer om emosjonelt fokusert terapi?

Scott forteller: - Det foreligger en rekke bøker, for eksempel den populære: *"Hold Me Tight"* for folk flest.. For terapeuter finnes det en bok med tittelen *'The Practice of Emotionally Focused Therapy – Creating Connections'* av Sue Johnson fra 1994. Dessuten finnes det en arbeidsbok: *'Becoming an Emotionally Focused Therapist'*. Det finnes også instruksjonsDVDer tilgjengelig, der man kan se Sue Johnson utføre EFT. Det finnes også en med meg, når jeg holder workshoper om EFT. Dessuten tilbys videre opplæring gjennom EFT-hospitering, dvs. et intensivt fire dagers kurs med forelesninger og observasjon av terapi direkte og videoer. Og ikke minst – man øver. Slik hospitering foregår også her i Europa. I mars 2010 skal vi ha en i Nederland, og det har tidligere vært avholdt tilsvarende arrangementer i Finland og Sverige. Forhåpentligvis vil vi også senere kunne ha en i Norge.

- Du nevner Sue Johnson, bemerket vi. Hvilken forbindelse har du til henne?

Sue og jeg har arbeidet sammen i mer enn et tiår, forteller Scott. Vi holder hospi-

teringer sammen i min hjemstat California (San Diego og San Francisco) hvert år. Vi har også samarbeidet om skriveprosjekter og vi er medforfattere av arbeidsboken. Hun er en enestående terapeut, den beste jeg har sett. John Gottman har beskrevet henne som den mest fremstående kapasiteten på parterapi i dag. Hun er en kjempegod foredragsholder, teoretiker og forsker. EFT videreutvikles gjennom den forskningen som pågår, ved at nye funn blir gjort, og at disse blir innarbeidet i tilnærmingen.

- Så kanskje vi i NFFT bør anbefale nordmenn å reise til Tromsø i juni 2010 når Sue kommer?

Jeg anbefaler alle sterkt å dra dit. Sue Johnson er etterspurt over hele verden, men hun avslår de fleste tilbudene. Det er virkelig et privilegium å få henne hit til Norge.

Scott avslutter med å si at han er imponert over den innsatsen for familierapien og parterapien vi gjør her i Norge. Han sier smilende at han er glad for å være her, og han har satt stor pris på den muligheten han har fått til å presentere EFT for familievernet i Norge.

MB

Sue (Susan) M. Johnsen

Professor of Psychology at Ottawa University and Director of the Ottawa Couple and Family Institute.

Emotionally Focused Family Therapy (EFT)

Rica Ishavshotellet, Tromsø, 14.-16. juni 2010

Seminaret er et samarbeid mellom Bufdir, Nordkalottenprosjektet og NFFT.

Se også www.nfft.no for ytterligere informasjon og påmelding.

Litteratureksempler (blant mange):

Hold me tight. Seven Conversations for a Lifetime of Love. 2008

The Practice of Emotionally Focused Couple Therapy: Creating Connection. 2004

Intervju med BARRY DUNCAN

Intervjuer: *Marianne Bie*

”Vi trenger verktøy for å sette etisk tilnærming i terapi ut i praksis”

Metaforum møtte Barry Duncan i forbindelse med hans Norgesbesøk i oktober 2009. Barry har vært i Norge mange ganger siden han var her første gang (1999). Vi spurte ham hvordan han ser det norske terapifeltet fra sin synsvinkel.

Barry svarer at han alltid har vært slått av de norske terapeutenes evne til refleksjon. Han sier at han tror det er en del av den norske kulturen at mennesker tenker på hva de gjør og reflekterer over det og at det har alltid har gjort inntrykk. Barry har hatt et forskningssamarbeid med Morten Anker, norsk psykolog ved Familievernkontoret i Tønsberg. Sammen har de nylig publisert artikkelen: "Using Client Feedback to Improve Couple Therapy Outcomes: A Randomized Clinical Trial in Naturalistic Settings" i *Journal of Consulting and Clinical Psychology*.

Ut fra egne behov vedgår han at han alltid har vært svært interessert i hvordan norske terapeuter har tatt i bruk ideene om Klient- og resultatstyrt terapi. Han tror at ideene på mange måter passer godt her i landet. Norge er det eneste stedet i verden der det er skrevet egne bøker om Klient- og resultatstyrt praksis (KOR) utenom hans eget institutt i USA. Norge var første ute med å gjøre et randomisert klinisk forsøk med disse ideene.

Marianne: Vi kjenner deg jo spesielt for CDOI (Client Directed Outcome Informed practice) eller KOR, som vi sier på norsk. Jeg antar at du også har utviklet deg gjennom årene siden du startet med CDOI? Hvilke ideer er det som opptar deg mest nå?

KOR: Brukermedvirkning i samarbeid mellom terapeut og klient

Familievernnet i Bufetat har startet opp en innføring av KOR (Klient- og resultatstyrt praksis), et verktøy for brukermedvirkning i terapeutisk arbeid. KOR er også i bruk i terapeutisk arbeid ved mange poliklinikker og institusjoner. Det er opprettet et nettverk for KOR ved RBUP sør og øst.

Mer info finnes på: www.Bufetat/familievern og på www.r-bup.no

Gjennom et elektronisk skåringssystem i My Outcomes (www.myoutcomes.com) utarbeides det automatisk kurver over klientens subjektive opplevelse av endring under terapiforløpet.

Hva er KOR?

- KOR består av to enkle vurderingsskalaer, der klienten kan uttrykke hvordan han/hun opplever endring i eget liv i positiv eller negativ retning, samt hvordan han/hun opplever terapien og samarbeidet med terapeuten
- KOR vektlegger klientens egen forståelse av hva som skal til for å skape endring
- Bruk av KOR gjør at terapeuten får tilbakemelding på klientens vurdering av behandlingen gjennom hele terapiforløpet
- KOR er norsk forkortelse for Client Directed Outcome Informed Practice og er utviklet av Barry Duncan og Scott Miller med flere.

KOR brukes i:

- enkeltsamtaler
- parsamtaler
- samtaler med barn og foreldre (det er egne skjema for barn)
- familiesamtaler

Målet er å få et kvalitetssystem som:

- er en del av det daglige terapiarbeidet
- gir grunnlag for å videreutvikle kvaliteten i samtaletilbudet
- er praktisk å bruke
- er lite tidkrevende
- til hjelp for brukerne
- til nytte for terapeutene

Barry: I tillegg til det kontinuerlige arbeidet med å virkeliggjøre disse ideene i stadig flere sammenhenger er jeg svært interessert i terapeututvikling. Jeg er sterkt påvirket av den norske forskeren Helge Rønnestad og hans arbeid med terapeuters utvikling. Derfor har jeg arbeidet med å undersøke hvordan terapeuter kan forbedre sin utvikling, eller få den til å skje raskere ved å integrere *feedback*. Jeg tror at terapeuter kan bli langt mer effektive i det de gjør hvis de benytter *feedback* i sitt arbeid. Det bidrar til å framheve de aspektene som vanligvis driver vår utvikling framover, slik det ble skissert av Rønnestad i arbeidet han gjorde sammen med David Orlinsky. Dette har opptatt meg, og det har resultert i en bok jeg nettopp har skrevet ferdig, med tittelen "I'm Becoming a Better Therapist". Den skisserer fem måter du kan bli det på, hvordan du kan gjøre en bedre jobb.

M: Når kommer denne boken ut?

B: Den vil foreligge i mars 2010. Den er en slags klinisk oppfølger til boken 'Heart and Soul of Change', som nå foreligger i 2. utgave og er en svært klinisk terapeut-til-terapeut-drøfting av hvordan man kan gjøre jobben bedre. Ofte er det mest institusjonelle grunner til innføring av *feedback*. Jeg forsøker derimot å henvende meg på et person-til-person-nivå til terapeuter som ønsker å utvikle sine ferdigheter.

M: Hva er nytt og annerledes i den andre utgaven av 'Heart and Soul of Change'?

B: For det første er den en omfattende oppdatering av informasjonen om fellesfaktorene. Vi har også lagt oss på et bredere fokus og tatt inn flere kapitler. Vi har et kapittel om barn, skrevet av Lynne Bickman, vi har også et kapittel om par og familier som er skrevet av Jaqueline Sparks og meg selv. Den nye utgaven har også et kapittel om medikamenter, med beskrivelse av effektene av fellesfaktorer

innenfor legemiddelforskning. Den største nyskapningen er antageligvis tillegget til kapitlet om hvordan forskningen har vist at *feedback* dramatisk forbedrer effektiviteten av terapi. Michael Lambert gir en oversikt over alle *feedback*systemene og går gjennom litteraturen om randomiserte kliniske forsøk, inkludert forsøket i Norge. På hvert av disse ulike områdene beskriver han virkningen av *feedback*. Så bokens hovedbudskap er egentlig at fellesfaktorene er og blir fellesfaktorer, og at *feedback* bør gjøres til rutine i alles arbeid og i hver enkelts samhandling med klienter.

M: Du har samarbeidet med Morten Anker ved Familievernkontoret i Vestfold om forskningen i Norge. Hva er de viktigste resultatene dere har kommet fram til?

B: Det var mange oppsiktsvekkende ting som kom ut av dette forskningsarbeidet. Vi er svært fornøyd med hvordan det ble designet, og jeg er svært stolt av den måten Morten utførte det på. Det er blitt et av de reneste datasett en noen gang vil se i hele verden. Jeg sier dette til Mortens ros, fordi han var til stede og sørget for at det ble slik. Jeg var i USA og snakket med ham om det, men det var han som laget datasettet. Det er et fullstendig datasett, så vi har svært mye informasjon.

Hovedfunnene var for det første at par ved bruk av systematisk *feedback* i terapi oppnådde dobbelt så stor forandring som par uten bruk av dette. Fire ganger så mange klienter med *feedback* oppnådde klinisk signifikant endring. Det mest dramatiske resultatet var sannsynligvis at i vår seks måneders oppfølging holdt *feedback*effekten seg, og i tillegg opplevde *feedback*parene en nesten femti prosent lavere separasjons- og skilsmisserate. I tillegg forbedret ni av ti terapeuter i studien sine resultater, selv om vår forutgående spørreundersøkelse viste at de ikke trodde at resultatene deres ville bli bedre med

feedback. Bare en av dem hadde altså rett, siden ni av ti oppnådde bedre resultater med feedback.

M: En ting som kanskje har berørt meg mest med måten man arbeider med KOR på er de etiske sidene ved det. Hva tenker du om dette?

B: Helt siden starten på min karriere har jeg hatt som rettesnor å gi klienten forrang i terapiprosessen, og vært overbevist om at klientene er det viktigste i vårt arbeid. Vi trenger verktøy for å sette denne etiske tilnærmingen ut i praksis. Jeg tenker at KOR er en hjelp i denne prosessen. KOR jevner ut og gjør prosessen mer samarbeidsorientert og mer likeverdig. Den angir en retning for prosessen som på en måte sikrer at klienten er en del av beslutningsprosessen, og at vi gir den beste behandlingen vi kan. Vi vet gjennom tilbakemeldingene i KOR når vi ikke er til nytte for mennesker, slik at vi kan gjøre det etisk riktige og for eksempel sende dem over til noen andre. Jeg har ofte tenkt på de etiske aspektene, og jeg tror KOR operasjonaliserer dette, i tillegg til å operasjonalisere hva samarbeid i en behandlingssituasjon virkelig er.

M.B.

Psy.D. Barry Duncan og noen av de bøkene han er mest kjent for her i hjemme.

Kurs med Susanne Bang: "RØRT, RAMMET OG RYSTET"

26. – 28. mai 2010

Dr. Holms Hotel, Geilo

Dette kurset handler om hvordan fagpersoner kan bli rørt, rammet og rystet i arbeid med klienter og hvordan en som fagperson kan bruke dette i sin faglige utvikling.

Mer informasjon: www.unikutvei.no eller kontakt Gudmund Fossli (kfossli@online.no) eller Lars Even Olsen (larseven@online.no).

Noen glimt fra STOK årsmøte, Svendborg - november 2009

ved Sverre Chr. Thoresen

Jeg fikk i oppdrag å representere styret i NFFT ved STOKs årsmøte 13. til 14. november i Svendborg og fikk dermed invitasjon fra lederen Ole Nygaard om å komme til deres årsmøte og spise middag med STOKs styre. Jeg så frem mot, og gledet meg til, en Danmarkstur slik senhøstes, men var noe usikker på hvor Svendborg er og hvordan man enklest kommer seg dit fra Osloområdet, så jeg prøvde meg først litt frem på nettet, og fant ut at det ikke går noe fly fra Østlandet til området rundt Odense. Derimot er tog svært lettvinnt og tilgjengelig i Danmark, og det er god forbindelse fra København, Kastrup til hele Fyn og Sjælland. Etter litt hjelp fra Dorte Nikolajsen i det danske styret ble jeg veiledet til å ta tog fra Kastrup til Nyborg og deretter buss fra Nyborg til Svendborg – og kom meg da omsider fram til Svendborg, som er en idyllisk dansk by på Sydfyn, og en flott ramme rundt et deres årsmøte.

Til middagen med styret var også Elspeth McAdam invitert. Hun var engasjert som deres hovedforeleser og de hadde ”kopiert” temaet fra vår årskonferanse 2009: ”Tro, håb og kærlighed”.

Konferansen startet med velkomst ved Ole Nygaard, og fortsatte med Elspeth McAdam, om kjærlighet. Et interessant og varmt foredrag fra en levende og erfaren dame.

Etter lunsj, eller det som danskene kaller ”frokost” fulgte valg av workshops på samme måte som jeg er kjent med fra våre årskonferanser. Jeg valgte å delta på ”Tavlen som stillads. Tavlebruk som dekonstruerende praksis i forskjellige kontekster” med Anne Saxtorph og Anne Romer. Dette var en meget spennende og lærerik forelesning om å gjøre notater og tegninger sammen med dem som forteller sin historie. Deretter valgte jeg ”Foucault som terapeut” med Mats Widsell som rede-

gjorde for noen av Foucaults ideer om moderne makt i form av diskusjon og øvelser.

Etter en kort pause skulle generalforsamlingen avholdes. Det var et godt oppmøte til denne, noe som kan henge sammen med servering av snacks og forfriskninger til sultne og tørste deltakere. STOK består av ca. 600 medlemmer, det var ca. 160 medlemmer på årsmøtet og ca. halvparten av disse kom på generalforsamlingen. Foreningen er organisert med lokallag. En representant fra hvert lokallag redegjorde for aktiviteten i laget. Det ble også foretatt valg på tre av styrets syv medlemmer. Blant annet ble Lisbeth Villumsen valgt som ny leder av foreningen - og Ole Nygaard takket for seg. Det var en ganske livlig prosess hvor medlemmene i salen stilte som kandidater og fikk litt tid til å drive valgkamp. Dette var svært ulikt den norske tilbakeholdenheten - og janteloven.

Etter generalforsamlingen bød foreningen på festmiddag. Til middagen var også Jacob Holdt invitert til å fortelle og vise oss utdrag fra hans utstilling i Louisiana, også med navnet ”Tro, håb og kærlighed”. Dette var usedvanlige inntrykk som virkelig gjorde meg nysgjerrig. Jacob Holdt har vagabondert i perioder i USA siden 70-tallet og dokumentert dette med bilder. Det han selv forteller at han har gjort er å svare ja til alt han er blitt spurt om. Og når denne mannen har svart ja, mener han det virkelig. Når kokkene og servitørene ville servere maten var han ikke ferdig med det han ville si og vise oss. Dermed måtte det et kompromiss til, maten måtte vente og slutten av hans foredrag ble gjort før neste dags hovedforeleser. Jeg ble i hvert fall så nysgjerrig at jeg bestemte meg for å reise til Humlebæk og gå i Louisiana Museum of Modern Art for å se

utstillingen i sin helhet. Dette var en stor opplevelse før reisen hjem etter årsmøtet.

Avslutningsvis snakket Vibe Strøier om håpet. Det var også et inspirerende foredrag med øvelser for oss i salen, hvor hennes poenger ble erfart. Hun understreket også kraften i håp og drømmer. Blant annen mente hun at Martin Luther

King sin tale aldri ville blitt så kraftig om han hadde sagt ” I have a Solution”.

Etter dette gjorde jeg altså hjemreisen, med turen innom Louisiana.

I det hele tatt en flott reise, lærerik og med inspirerende møter.

Og som alltid: *Det er deilig å være norsk i Danmark.*

SCT

”Noen ganger kan kontekstmarkører virke belastende på selve gjøremålet!”

Fra herretoalettet på Svendborg hotell.

**rötter &
vingar**

låt historien inspirera framtiden!

Välkommen till 9:e
nordiska kongressen i familjeterapi

Visby 17-20 augusti 2011

sfft

Internet: nordisk2011.sfft.se

Boka in den 17–20 augusti 2011

Se: nordisk2011.sfft.se för mer information!

BOKOMTALE

NÅ PÅ NORSK:

”Inspirasjon

Tom Andersen og reflekterende prosesser”

Originalens tittel: “Innovations in the reflecting process”

Redaktører: Halene Anderson og Per Jensen

Er det slik at Tom Andersen inspirerte deg til refleksjon over din praksis som terapeut, har du igjen en mulighet til å la deg inspirere. Både kjente og ikke fullt så kjente terapeuter, i alt 41 bidragsytere fra 10 land har skrevet sine kapitler og hilsninger i denne boken. Det handler om hvordan Tom inspirerte deres praksis, det handler om historie, og det handler først og fremst om det nærværet vi alle trenger å oppøve i vår terapeutiske praksis. I en tid hvor manualisering, krav om produksjon og effektivitet, kan true med å kvele tilstedeværelsen i forhold til de vi møter, er det befriende igjen å la seg inspirere, høre Toms stemme, puste inn hans tanker og nærvær, både direkte gjengitt og gjennom hvordan hans stemme har inspirert bidragsyterne, og eventuelt bli forstyrret av hans stadige utfordring av våre kulturelle sannheter, etiske verdier og tradisjoner, slik de utformes i metoder, teknikker og diagnosesystemer. Boken er en ”gavekurv til leseren”, sier Per Jensen. I sannhet – det er den!

Lynn Hoffmann snakker om ”bevitning” som en menneskelig kunst, og setter Tom Andersens tenkning inn i en historisk, familierapeutisk sammenheng. John Shotter og Arlene Katz snakker om reflekterende samtaler, indre og ytre samtaler og om Tom Andersens væremåte. Harlene Anderson om å skape rom for et fruktbart fellesskap, Peggy Penn er der med sine refleksjoner, fra Argentina snakker Toms samarbeidspartnere Adela G. Garcia og Lino Guevara om det å uttrykke forskjellige stemmer, og fra Peru snakker Roxana Zevallos og Nelly Chong om åpne samtaler som skaper endringer i fattigdomssammenheng eller i ”velstående” kontekster.

Judit Wagner som Tom samarbeidet med i forhold til innsatte, snakker om samtale, språk og det skrevne ord. Jaakko Seikkula er med. Hans tema er om internasjonalt samarbeid i behandling av psykoser. Anna Margrete Flåm, som så vidt jeg husker, hadde en workshop sammen med Tom for noen år siden på Vettre, forteller om utvikling av et konsultasjonsteam for forebygging av seksuelle overgrep, vold og omsorgssvikt mot barn og unge, hvor reflekterende prosesser er formatet. Epstein og Epstein fra

ISBN: 978-82-05-38234-3

Gyldendal forlag 2008

Inspirasjon - Tom Andersen og reflekterende prosesser

Inspirasjon er en bok i to deler til ære for Tom Andersen (1936–2007). Den første delen tar for seg viktigheten og nytten av Andersens forskning, mens del to består av hilsninger. Andersen er tidligere professor i sosial psykiatri ved Universitetet i Tromsø

I første del anskueliggjør bidragsyterne nytten av arbeidsformen Andersen introduserte, den reflekterende samtaleprosessen, og viser bruken av dens mange varianter på tvers av kulturer, sammenhenger og språk. Bokens andre del består av hilsener som både gir et bilde av Toms varme, omsorg og engasjement, og hans evne til å utfordre mange av våre kulturelle, politiske og etiske tradisjoner, samt hans mot, kreativitet og engasjerte bidrag til psykiatri og familierapi.

Inspirasjon retter seg mot terapeuter og ansatte i helse- og sosialsektoren som allerede er inspirert av eller ønsker å bli kjent med Tom Andersens arbeid med reflekterende prosesser som forståelsesramme for arbeid med mennesker.

Bokens to redaktører **Harlene Anderson** og **Per Jensen** har med seg 41 bidragsytere fra 10 forskjellige land.

Fra vaskeseddelen

Australia er med. Judy Rankin lovpriser det ubekvemme øyeblikk. Fra Nordkalotten snakker Toms nærmeste samarbeidspartnere Magnus Hald, Eva Kjellberg, Anders Lindseth og Pål Thalberg om juniseminarene. Mange nevnt – ingen glemte. Du finner dem selv i boka.

Per Jensen samtaler med Tom Andersen om veiskiller (noen husker kanskje undertegnedes formidlingen fra hans workshop om dette temaet på Vetre for noen år siden?).

Og det er enda mer: Hilsninger i anledning Tom Andersens 70-årsdag fra en rekke personer, blant andre fra "NFFT's egne" – Pål Abrahamsen, Kirsti Ramfjord Haaland og Hans Christian Michaelsen. Tilslutt finner vi Per Jensens minneord: "Solidaritet".

Om du ønsker å bli inspirert – kjøp "Inspirasjon".

Unn deg denne boka – God lesning – God inspirasjon.

Hilde Ingebrigtsen

Metaforumredaksjonen og

Bufetat Region Øst – Aker Familiekontor.

TANKESTERK – : Nå skal det blogges for (arbeids)livet.

I nyttårstalen fokuserte statsministeren blant annet på arbeidsliv og det bekymringsfulle fraværet fra arbeidet - og han inviterte oss alle med i diskusjonen, til å komme med råd og forslag til løsninger. Det er opprettet en egen blogg for dette på web. Dette burde vel være noe for oss systemteoretikere, løsningsfokuserte og motivasjonsskolerte som vi er, og det er mange skriveføre blant oss.

Vi vet jo at belønning er mer virksomt enn straff – og nyere forskning bekrefter også dette.

Så hva skal da til for å få *hele folket i arbeid*? ... *om nå det er et mål* – ?

Det å gi store deler av befolkningen dårlig samvittighet vil neppe føre til bedring.

Kanskje på tide å ta kunnskapen og pennen fatt og mene noe i samfunnsdebatten? Ikke nødvendigvis for å oppnå full sysselsetting, men for å dele av vår kompetanse når det gjelder små og store systemers funksjon og interaksjon.

Utsagn som *motiverende samtaler, agent i eget liv og vi lever våre liv etter de historiene som fortelles om oss*, renner oss i hu.

Et annet spørsmål er: *Hva er mål for det gode samfunn?* - og *kan dette måles og veies?*

Og *hva er det i så fall som måles* når man snakker om fraværstatistikk?

Antall sykemeldte er ikke en fast størrelse. Mange innenfor denne statistikken er *delvis* arbeidende, men telles likevel som *en* enhet, så vidt vi har forstått. Dette er tall det burde ses nærmere på. Her skjuler det seg sannsynligvis mange lyse tall - av *delvis arbeidsføre*. Et perspektiv som ville gi et annet fokus, og dette gjelder ikke bare sykemeldte, men også *delvis* trygdede.

Og ja, vi vet også at det alltid vil være noen få som prøver å utnytte systemet, men de er og blir unntak, og det må vi leve med. Dessuten ligger det også her diagnoser og/eller andre forklaringer til grunn – vil vi tro.

Svar og resultat avhenger av hvilke briller velger man å betrakte fenomener med;

Ser man halvfulle eller halvtomme glass –?

Eller i verste fall; alle halvfulle glass som tomme – .

Ta pc'n fatt og blogg løsningsfokusert i vei. Siden er opprettet – det har vi sjekket.

Hilsen oss i redaksjonen

PETIT:

Jeg velger å være lykkelig – av gammel vane.

På bilradio'n en tidlig morgen og fikk jeg med meg denne setningen til ettertanke. Det var Jean Paul Sartre som skal ha kommet med utsagnet i et intervju etter at han ble blind. Intervjueren skal ha spurt Sartre, som i så stor grad var det skrevne og leste ordets mann, om han hadde vurdert å ta sitt liv da han forsto at han ville miste synet. Sartre svarte: *i utgangspunktet ja, - men føyer til at han deretter tenkte på hvor rikt og lykkelig livet hans hadde vært: så jeg valgte å være lykkelig – av gammel vane.*

Utsagnet gir mening på mange plan og satte i gang en tankerekke; Om lykke en vanesak – så er vel ulykkelighet det også – og alle de andre følelsesmodusene man kan befinne seg i. Nyere hjerneforskning støtter også på et vis dette med vaner og tilvenning. Vi preges tidlig av våre erfaringer og gjentatte erfaringer setter sine spor – bokstavelig talt – i hjernen. Noen spor er dype.

Erfaringene danner oss så å si – og sterkest er pregningen tidlig i livet. Det er enkel psykologi. Er man først tilvendt til skuffelser blir forventningen om skuffelse lettere trigget enn om man er vant til å bli møtt positivt på sine forventninger.

Barnepsykiater Daniel Stern snakker om at nevronene våre fyrer på ulike forventningsstimuli – før vi har blitt oss dem bevisst. Hjerneforsker Gerhard Roth sier det, som nevnt i et tidligere innlegg, slik: *Amygdala glemmer aldri.* Og det er jo der, i det limbiske system, at våre emosjonelle erfaringer lagres.

Gammel vane er som kjent vond å vende, men ikke umulig. Det er bare det at jo dypere spor dess lengre tid trengs det for å gå opp nye stier. Selvsagt er det arv med i bildet også – ikke bare nevroner og kjemi, men nå kan altså de kjemiske reaksjonene måles og skannes – nesten som et lykkebarometer.

Er det sånn da, kan man spørre seg, at forventningen om det gode er så dypt preget i enkelte av oss at det nærmest har blitt en vane og at den som er vant til å være lykkelig vil fortsette å være det lenge etter at det motsatte er rimelig – og omvendt? Det kan se slik ut, og vi vet det jo – egentlig.

Dermed velger jeg, nok en gang, å holde meg til utsagnet: *Det er bedre å være en optimist som tar feil enn en pessimist som får rett,* og går fortrøstningsfullt det nye året i møte. Det har blitt en vane. Riktignok etter hvert med visse modifikasjoner...

Kari Yvonne

INNHold METAForum 1-2010

FASTE SPALTER:

Infoside	2
Redaksjonens røst	3
Lederen har ordet	4
Lyrisk hjørne	32
Kryssord	33

ARTIKLER:

<i>Filosofi = å oppdage sin egen livsverden</i> v. Gry Orfei Solbraa	19
---	----

<i>Intervju med en mor</i> <i>Refleksjon over egen praksis</i> Ansatte v. Rørvika ungdomssenter	25
---	----

REPORTASJER, RAPPORTER INTERVJUER og REFERATER:

<i>Rapport fra Førjulsseminaret 2009</i> <i>med Odd Arne Tjersland</i> v. Lena K. Hole	6
--	---

Referat fra 2 workshops ved <i>Constructing world konferansen 2009</i> v. Marianne Bie	16
--	----

Intervju: med Scott Woolley	34
Intervju: med Barry Duncan	36
V Marianne Bie	

<i>Noen glimt fra STOKs årsmøte 2009</i> v. Sverre Chr. Thoresen	39
---	----

Bokanmeldelse: <i>Inspirasjon</i> v. Hilde Ingebrigtsen	41
--	----

Tankestrekk: <i>Nå skal det blogges ...</i> Redaksjonen	42
--	----

Petit: <i>Jeg velger å være lykkelig ...</i> v. Kari Yvonne Kjølås	43
---	----

Returadr:
Norsk Forening
for familierapi
Markveien 23,
0554 Oslo

DISPUK

Narrative og poststrukturalistiske perspektiver

DISPUK holder 20 års jubileumsseminar på Kreta i juni 2010

HVA ER VI I DAG? HVA ER VI PÅ VEI TIL Å BLI?

Narrativ praksis og poststrukturalistisk filosofi

Med bl.a.: Jørgen Leth • Rune Lykkeberg • Søren Ulrik Thomsen • Arnhild Lauveng
Jacob Holdt • John Winslade • Ole Fogh Kirkeby • Art Fisher • Maggie Carey
Ali Borden • Alan Jenkins • Barnett Pearce • Niels Åkerstrøm

Les mer på www.dispuk.no • Kursnr. 800-10

SKANDINAVISK COACHING UTDANNING - DEL 1

Coaching på kanten av konvensjonene

Intensivt utdanningsforløp basert på
narrativ praksis og teori og på poststrukturalistisk
filosofi - med et skråblikk på de lett bente løftene som
coaching tilbyr.

Med *Liv Baggeråns* & *Kåre Nygård*
3 x 3 dager pluss 1½ dagers presentasjon
Start mars 2010 • Oslo • Kursnr. 788-10

SKANDINAVISK COACHING UTDANNING - DEL 2

Coaching på kanten av konvensjonene

For personer som allerede har første del av
DISPUKs skandinaviske coachingutdanning
eller tilsvarende kvalifikasjoner.

Med *Liv Baggeråns* & *Allan Holmgren*
3 x 3 dager pluss 1½ dagers presentasjon
Start august 2010 • Oslo
Kursnr. 778-10

FOREDRAGSSERIE OM

Ledelse og lederutfordringer i lys av
narrative og poststrukturalistiske
perspektiver

Med adj. professor CBS, direktør, mag.art Allan Holmgren
Allan Holmgren er en av Europas førende eksperter på å
formulere narrative og poststrukturalistiske prinsipper i
forhold til ledelse og organisasjonsutvikling. Narrativ
ledelse handler om å gjøre alle historier på
arbeidsplassen levende. Dette krever modige ledere.
Lederne må ikke gjemme seg, men åpne opp for alle
de forskjellige historiene som eksisterer. Det skaper liv,
energi og fremdrift. Lederne skal skape kraft og energi.
Organisasjonen må vitaliseres nedenfra, hvis forandringer
skal lykkes.

- "Hva er narrativ ledelse?"
- "Ledelse, stress og kulturelle forventninger."
- "Hva er det gode arbeidsliv i en verden fylt med problemer?"
- "Å finne vei i komplekse maktspill."
- "Mellomlederens dilemmaer."
- "Toppledernes utfordringer."

6 x 2 timer i 2010 • Oslo

Kursnr. 862-10

Samtaler, terapi, coaching, workshops, kurs og etterutdanninger
www.dispuk.no